

KOHALIKU ARENGU VALDKONNA HEADE PRAKTIKATE KÄSIRAAMAT

Projekt NICOLE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Seda väljaannet kaasrahastab Euroopa Liit. Esitatud seisukohad ja vaatenurgad on autorite omad ja ei pruugi kajastada Euroopa Liidu ega Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti EACEA seisukohti ja arvamusi. Ei Euroopa Liit ega EACEA ei võta nende eest vastutust.

Sisukord

Projekt - NICOLE Probleemipüstitus:	3-5
IO2. Parimate praktikate ja kohaliku arengu juhendmaterjal	5-9
1) TŠEHHI VABARIIK	10-21
2) EESTI.....	22-37
3) SOOME.....	38-48
4) UNGARI	49-60
5) ITAALIA	61-72
6) SLOVAKKIA	73-82

Projekt - NICOLE

Probleemipüstitus:

Paljud ELi piirkonnad paiknevad arengukeskustest suhteliselt kaugel ja seisavad säästva kohaliku arengu valdkonnas silmitsi arvukate väljakutsetega. Sageli puudub arenenud tehniline, transpordi-, sotsiaalne ja keskkonnainfrastruktuur, esineb töökohtade, aga ka kvalifitseeritud tööjõu puudus, ebasoodsas olukorras olevad inimesed on puudulikult integreeritud tööturule ja puudu on nii muud funktsionaalsed säästva kohaliku arengu kavad kui ka uuenduslikud lahendused majanduslikes, sotsiaalsetes ja keskkonnaalastes valdkondades. Peaaegu kõigi näitajate puhul on arengunäitajad Euroopa keskmisest oluliselt maha jäänud, ja

see kehtib ka valdkondades väljaspool SKP ja elukvaliteedi näitajaid (eneseabi, hea valitsemistava, kogukonna tugevdamine, sotsiaalne ja valdkondadevaheline koostöö, võitlus kliimamuutuste vastu, haavatavate kogukondade integreerimine). Palju aastaid on haridussektor mitmetel erinevatel põhjustel jäänud maha kõige edukamate ELi riikide omast. See kajastub ka omavalitsuste valdkonnas, kus kohalike omavalitsuste valitud esindajatel puuduvad teadmised, oskused ja kogemused tõhusa ja läbipaistva juhtimise kohta oma omavalitsuste tuleviku tagamiseks. Kohaliku arengu peamiseks väljakutseteks on võitlus kliimamuutuste vastu ja kliimamuutustega kohanemine, pikaajaliselt haavatavate ja ebasoodsas olukorras olevate vähemuste integreerimine, noorte väljaränne, kohalike omavalitsuste terviklikkuse loomine ja säilitamine ning kohaliku sotsiaalse ja majandusliku arengu säilitamine. Kui teha aga kohaliku küla tasandi probleemide kohta küsitlus, siis

enamik omavalitsusjuhtidest ütleb teile hoopis, et külas on kõige tõsisemateks kitsaskohtadeks väljaku või tee remontimine või kohalikele kalmistule aia ehitamine. Seetõttu on valitud kohalike omavalitsuste esindajatele vaja spetsiaalset koolitust, eriti selles osas, kuidas leida kvaliteetseid lahendusi eespool nimetatud globaalsetele ja kohalikele väljakutsetele. Kõigele vaatamata on nendel piirialadel olemas häid juhtimistavasid, mis on selliste valgustatud juhtide, linnapeade ja inimeste pikaajaliste jõupingutuste tulemus, kes püüavad saavutada paremat elu kõigile. Projekti NICOLE eesmärk oli seega tegeleda otsustajate koolitamisega, tuginedes nendele headele tavadele ja juhtumiuuringutele ning võimaldades jagada parimaid tavasid, edendades heade juhtimistavade ja kogemuste edasiandmist ning tugevdades koolituskursuste testimise abil mahajäänud piirialade edasist jätkusuutlikku arengut.

Projekti siht oli :

Parandada otsustajate juhtimisoskusi kohaliku arengu valdkonnas ning soovitud mõjuna parandada strateegilist ja tegevuste planeerimist ning kvaliteetsete sotsiaalsete ja majanduslike arengukavade rakendamist kohalike sidusrühmade poolt.

Projekti eesmärk:

Suurendada kohalike omavalitsuste volikogude liikmete ja omavalitsusjuhtide teadlikkust ja teadmisi, parandada nende oskusi kohaliku arengu juhtimisel ja seega ka parandada omavalitsuste sotsiaalse ja majandusliku arengu kavandamist ja elluviimist.

Konkreetsed eesmärgid:

- 1) Suurendada parimate kohalike arendustegevuse praktikate kättesaadavust
- 2) Parandada kohaliku arengu valdkonna sidusrühmi (esmane sihtrühm) õpetavate koolitajate/õpetajate oskusi, pädevusi ja teadmiste baasi
- 3) Kohaliku arengu valdkonnas osalejate teadlikkuse, pädevuse, teadmiste ja reageerimisvõime suurendamine (teisene sihtrühm).

Projekti raames ellu viidud tegevused:

- a) Kohaliku arengu töövahendi (omavalitsuse profiil) koostamine, milles kasutatakse mitmeid kohalikke, piirkondlikke ja riiklikke näitajaid, et paremini mõista ja tundma õppida kohalike probleeme, väljakutseid, võimalusi ja nutikaid arenguvõimalusi.
- b) Kohaliku arengu heade praktikate kindlakstegemine, kogumine, arendamine ja levitamine ning nende avaldamine parimate praktikate käsiraamatu vormis, abimaterjalina teistele ELi piirialade otsustajatele ja kandidaatriikidele.
- c) Valmistada ette ja töötada välja otsustajatele suunatud koolituskursus projektiga seotud valdkondades (eelkõige haavatavate kogukondade integreerimine, kliimamuutused, kohalik areng), ning seda testida, et rikastada kohalike arengukavasid uute ideede, lahenduste ja tavadega.
- (d) Kohalikele otsustajatele, kohalikele, piirkondlikele ja riiklikele osalejatele mõeldud veebipõhiste vahendite ettevalmistamine ja pakkumine (indikaatorid ja parimad praktikad).

Projekti väljundid:

- 1) Omavalitsusprofiilide metoodika (indikaatorid)
- 2) Parimate praktikate käsiraamat - parimate kohaliku arengu praktikate käsiraamat sotsiaalse ettevõtluse ja muude projekti prioriteetide kohta
- 3) Veebipõhine vahend kohalikele sidusrühmadele (kohaliku arengu kavandamise tõhustamine).

Sihtrühmad:

- Koolitajad, täiskasvanuhariduse ja koolitustega tegelevate partnerite koolitajad (30 inimest)
- Kohalikud otsustajad (omavalitsusjuhid, volikogude liikmed) (300 inimest 7 riigis).
- Kohalikust arengust huvitatud kohalikud sidusrühmad (kogukonnajuhid, preestrid, valitsusvälised organisatsioonid, põllumajandustootjad, ettevõtjad) - 70 inimest.

Riikidevaheline mõõde: Projekt tugineb mitmete ELi riikide kohalikele ja riiklikele parimatele praktikatele ning koondab kokku mitmeid edukaid lähenemisviise, mis vastavad väga erinevatele kohaliku arengu vajadustele ja tingimustele. Selline lähenemisviis pakub universaalset vahendite kogumit, mis tugineb erinevustele, kuid annab ühiseid - universaalseid - juhiseid ja vastuseid. Lisaks sellele pakub projekt seitsmel riigil põhinedes suurt hulka erinevaid oskusi ja teadmisi.

IO2. Parimate praktikate ja kohaliku arengu juhendmaterjal

Vajaduse analüüs :

Partnerid otsustasid välja selgitada ja kokku koguda parimad praktikad kohalikele omavalitsustele huvipakkuvatest valdkondadest, need materjalid toimetada ja läbi töötada ning avaldada juhendmaterjali, millest on kasu nii esmastel kui ka teisestel sihtrühmadel. Juhendmaterjal peaks koosnema väärtuslikest parimatest praktikatest, mida on käsitletud juhtumiuuringuna kohaliku omavalitsuse otsustajate jaoks hädavajalikes valdkondades: sotsiaalne ettevõtlus, tõrjutute tõhus kaasamine, kliimamuutustega kohanemise ja kliimamuutuste leevendamise kohalikud meetmed ning nendega seotud teadlikkuse tõstmine ja selged suunised, kuidas neid järgida, neist õppida ja neid

kohaliku arengu vajadustele kohandada. Esmane sihtrühm (teadurid, projektpartnerite koolitajad) saab ise loodud väärtusliku koolitusvahendi, mis aitab neil pakkuda paremaid strateegilisi ja tegevuse planeerimise alaseid teenuseid ja koolitusi kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Sotsiaalse ettevõtluse programm (pärast esialgset ebaõnnestumist Slovakkias eelmisel kümnendil) tuleks edulugude ja tõhusa aruka juhtimise ning kohaliku pühendumuse abil taaskäivitada.

Sihtrühmad:

Juhendmaterjal on mõeldud eelkõige projekti kahele sihtrühmale (koolitajad ja teadurid, planeerijad) ning kohalike omavalitsuste sidusrühmadele (otsustajad jt). Neile on juhendist kasu erineval moel. Kui koolitajad kasutavad seda koolituste läbiviimisel õpikuna, siis otsustajad kasutavad seda inspiratsiooni, suuniste ja parimate praktikate allikana.

Peamine innovatsiooni element on seega kahekordne kasu erinevatele sihtrühmadele. Juhendit kasutatakse ka õpetamis- ja õppevahendina.

Oodatav mõju :

Kohalike otsustajate strateegilise ja tegevuste planeerimise koolituste parem kvaliteet ning konsortsiumi partnerite koolitajate suutlikkuse ja ressursside mitmekesisuse suurendamine. Partnerite ja Euroopa riikide kohalike sidusrühmade oskuste, teadmiste ja otsuste tegemise oskuse parandamine parimate praktikate kohandamisel ja kohalike sotsiaalse ettevõtluse algatuste käivitamisel. Ülekantavus: Juhend on kuue partnerriigi keeles ja inglise keeles ning see on kättesaadav mitmest allikast: PADORi ja EPALE levitamispõlvormid, pilveruum ja taotlejate portaal ning konsortsiumi

partnerite veebilehed, profiili metoodikat kasutanud kohalike kasusaajate (omavalitsuste) veebilehed.

Kuidas :

Taotleja esitas partneritele ja IO2 töörühma juhile juhendi sisu, sealhulgas huvipakkuvate valdkondade ja näidisjuhtumiuuringu lähteülesande. IO2 töörühma juht jälgis ja juhtis kogu juhendmaterjali koostamist. Läbi töötatud ja inglise keelsed/partnerite keeltes versioonid juhtumiuuringutest salvestati taotleja veebilehtedel ja projekti Google Drive pilveruumis. Partnerid määrasid kindlaks, valisid ja palkasid töötajad, kes töötasid välja kavandatud väljundid. Koordineerimine toimus partnerite koosolekutel, projekti Google Drive'i spetsiaalse platvormi kaudu ning e-posti ja sotsiaalvõrgustiku teel, nagu on kirjeldatud kommunikatsiooni käsitlevas jaotises. Juhendi mustandversiooni testiti kolmes valitud partnerriigis ning testimist juhtisid asjaomased projektpartnerid, kes korraldasid testimiseks ja koolituseks õpiränded kohalike omavalitsusjuhtide osalusel, et testida juhendi kasutamist. Tagasiside, arvamusi ja kogemusi jagati konsortsiumi partnerite vahel ning juhendeid ajakohastati. Valmis juhendeid tutvustati seejärel levitusüritustel Ungaris ja Slovakkias.

Juhendi sisu

SISERIIKLIKKE ÕIGUSAKTE KÄSITLEVATE KÜSIMUSTIKE HINDAMINE

Ungaris ja Slovakkias on olemas spetsiaalne seadus strateegiliste dokumentide koostamiseks, mida tuleb järgida (sageli seoses asjakohaste üldplaneeringutega), Eestis on seda küsimust käsitletud riiklikus dokumendis „Eesti 2035“. Ka Itaalias on olemas strateegiate koostamist käsitlevad seadused, kuid need on osa ruumilise planeerimise seadustest. Sarnane on olukord ka Soomes, kus seda küsimust käsitletakse regionaalarengu seaduses. Tšehhi Vabariigis on seadusega määratletud ainult erinevate tasandite strateegilised dokumendid, kuid kogu strateegilise planeerimise protsess ei ole seaduses sätestatud.

KAS STRATEEGILINE REGIONAALARENGU PLANEERIMINE ON TEIE RIIGIS SEADUSEGA SÄTESTATUD? KAS NEED DOKUMENDID ON ÕIGUSLIKULT SIDUVAD?

- Tšehhi Vabariigis on strateegilist planeerimist mainitud **omavalitsuste seaduses** (milles sätestatakse, et omavalitsus kinnitab omavalitsuse arengudokumendid) ja **regionaalarengu seaduses** (milles määratletakse strateegilised dokumendid erinevatel NUTSi tasanditel). Erinevalt ruumilisest planeerimisest ei ole neil siiski selget

õiguslikku alust ja nad ei ole õiguslikult siduvad.

- **Ungaris on** olemas *ruumilise arengu ja ruumilise planeerimise seadus*, milles on määratletud, kuidas valitsus ja riigiasutused piirkondlikul, maakondlikul ja kohalikul tasandil saavad oma piirkonnas projektiplaane rakendada. Seadus reguleerib muu hulgas asulate või üksikute hoonete iseloomu konkreetsetes paikkondades (nt ei lubata mitmekorruseliste korterelamute ehitamist väikestes omavalitsustes jne). Seadus on õiguslikult siduv, kuid see on nii keeruline, et sellest on võimalik teatud määral kõrvale hiilida.
- **Slovakkia** - on olemas *seadus nr 503/2001 regionaalarengu toetamise kohta* - regionaalarengu planeerimise valdkonnas on kohustuslik järgida sellele siduvaid eeskirju.
- **Eesti** - riigi tasandil on olemas dokument „**Eesti 2035**“. Lisaks on igal kohalikul omavalitsusel oma strateegia (arengukava + eelarve + üldplaneering) ja kõik dokumendid on siduvad.
- **Itaalias** on linnaplaneerimisel ja ruumilisel planeerimisel pikk traditsioon alates keskajast - algselt peamiselt linnades, hiljem levis see üle kogu territooriumi. Strateegiline planeerimine on alates 1960-1990. aastatest osa ruumilise planeerimise seadustest. Õigusaktid ühendati 2001. aastal üheks seaduseks, mis on siduv ja kohustuslik.
- Strateegilist planeerimist ehk regionaalarengut reguleerib **Soomes** regionaalarengu ja ELi regionaal- ja struktuuripoliitika rakendamise seadus, mida reformiti 2021. aastal. Samal ajal on alates 2021. aastast ka teisi sellega seotud seadusi, näiteks regionaalarengu ja ELi regionaal- ja struktuuripoliitika projektide

rahastamise seadus ning ettevõtluse arendamise riiklike toetuste seadus aastatel 2021-28. Seadustega määratletakse regionaalarengu eesmärgid ja prioriteedid ning kehtestatakse näiteks ka toetused vastavalt Soome üksikutele piirkondadele.

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

6) SLOVAKKIA

a) Ülevaade toimivatest

riiklikest/piirkondlikest programmidest

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

REGIONAALNE / KOHALIK PLANEERIMINE JA PARIMAD PRAKTIKAD

1) TŠEHHI VABARIIK

a) Ülevaade toimivatest

riiklikest/piirkondlikest programmidest

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

2) EESTI

a) Ülevaade toimivatest

riiklikest/piirkondlikest programmidest

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

3) SOOME

a) Ülevaade toimivatest

riiklikest/piirkondlikest programmidest

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

4) UNGARI

a) Ülevaade toimivatest

riiklikest/piirkondlikest programmidest

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

5) ITAALIA

a) Ülevaade toimivatest

riiklikest/piirkondlikest programmidest

Selgitavad märkused :

Kohalikku strateegilist ja tegevuste planeerimist käsitleva riikliku poliitika/õigusaktide tutvustus, mis põhineb SPLAVi poolt Tšehhi Vabariigis tehtud uuringul.

Lühiülevaade riiklikest nõuetest omavalitsustele (nt mida nad peavad ette valmistama ja omama kohalikul tasandil, nende kohustused strateegilise ja kohaliku tegevuskava koostamise valdkonnas). Võib esitada õigusaktide/seaduste tsitaate, kuid mitte terveid lõike, vaid informatiivsemaid ja konkreetsemaid selgitusi.

Näiteks: Slovakkia regionaalarengu toetamise seadus 539/2008Zz. Regionaalarengu toetuse alusdokumendid on : Riiklik regionaalarengu strateegia, piirkondlik regionaalarengu strateegia, kohalike omavalitsuste arenguprogrammid või mitme omavalitsuse ühine/jagatud programm.

Võite nimetada valdkondi, mida need programmid peaksid käsitlema, näiteks : inimressursid, taristu arendamine, looduskaitse, kultuur, kodanikuühiskond jne....

Kohaliku omavalitsuse programm peaks koosnema järgmistest osadest:

a) analüütiline osa, mis sisaldab terviklikku hinnangut ja analüüsi omavalitsuse lähteolukorra kohta, hinnangut selle tulevase arengu kohta, võimalikke riske ja ohte seoses olemasolevate strateegiatega ja

kontseptsioonidega ning sisemise potentsiaali kasutamist, selle piire ja arengut, jätkusuutliku arengu tingimuste määratlemist,

b) strateegiline osa, mis sisaldab omavalitsuse arengustrateegiat, võttes arvesse omavalitsuse sisemisi eripärasid, ning määrab kindlaks omavalitsuse arengu põhisuunad, prioriteedid ja eesmärgid, järgides regionaalpoliitika põhimõtteid tasakaalustatud säästva arengu saavutamiseks,

c) programmiosa, mis sisaldab eelkõige loetelu meetmetest ja tegevustest, millega tagatakse valla arengukava elluviimine,

d) rakendamise osa, mis keskendub institutsionaalse korralduse kirjeldusele partnerluse ja kogukonna arenguprogrammi organisatsioonilise rakendamise vormis, kogukonna arenguprogrammi järelevalve- ja hindamissüsteemile koos mõõdetavate indikaatoritega, kogukonna arenguprogrammi materiaalsele ja ajalisele ajakavale tegevuskavade vormis ning

e) finantsosa, mis sisaldab üksikute meetmete ja tegevuste rahalist toetamist, kogukonna arenguprogrammi rakendamise institutsionaalseid ja korralduslikke aspekte.

Ülevaade toimivatest riiklikest/piirkondlikest programmidest :

Siin kirjeldatakse olemasolevaid riiklikke või piirkondlikke programme, mis käsitlevad projekti huvivaldkondi : sotsiaalne ettevõtlus, tõrjutute tõhus kaasamine, kliimamuutustega kohanemise ja kliimamuutuste leevendamise kohalikud meetmed ning nendega seotud teadlikkuse tõstmine ja selged suunised,

kuidas neid järgida, neist õppida ja neid kohandada kohaliku arengu vajadustele.

Juhtumiuuringud:

Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest
Siinkohal kirjeldatakse näiteid edukatest kohalikest praktikatest või ebaõnnestumistest, lähtudes allpool toodud soovituslikust struktuurist. Iga riigi kohta kirjeldatakse vähemalt kolme sellist eduka kohaliku praktika näidet. Võimaluse korral järgivad need allpool soovitatud struktuuri. Lisatud on ka praktikaid iseloomustavad pildid.

Parimate praktikate soovitatav struktuur :

- 1) Üldine asutuse tutvustus (struktuur, liik, tegevusvaldkond, töötajate arv, eesmärgid, missioon, visioon - kui see on asjakohane + kontaktandmed).
- 2) Juhtumiuuringu sissejuhatus:
 - milliseid probleeme käsitleti
 - lähtepunkti/olukorra kirjeldus
 - kes tegutses - oli vastutav lahenduse leidmise eest
- 3) Institutsiooni peamised algatused, programmid, teenused, tooted või tegevused
- 4) Sihtrühmad (kes saavad kasu asutuse olemasolust ja teenustest või toodetest)
- 5) Mida saavutati (mõju/tulemused)
- 6) Tuluallikad (ELi vahendid, piirkondlik toetus, linna toetus, eratoetus ...?)
- 7) Pildid
- 8) Viited, tunnistused

1) TŠEHHI VABARIIK

a) Ülevaade toimivatest riiklikest/piirkondlikest programmidest

KOGUKONNA JUHITUD KOHALIKU TEGEVUSGRUPI SDRUŽENÍ SPLAV KOHALIKU ARENGU STRATEEGIA AJAVAHEMIKUKS 2021-2027

Kohaliku tegevusgrupi Sdružení SPLAV territoriaalse arengu strateegia on näide territoriaalse üksuse arengu strateegilise dokumendi väljatöötamise protsessist. Strateegilise kava koostamise põhjuseks oli vajadus töötada välja alusdokument tegevusgrupi haldusalas oleva territooriumi arengu kontseptuaalseks juhtimiseks ja samal ajal alusdokument kavandatavate meetmete rakendamiseks vajalike toetusrahade saamiseks.

1) TELLIJAJA, KOOSTAJAJA, KOOSTAMISE AEG

Kellele esitatud: Regionaalarengu ministeerium, Tšehhi Vabariik

Koostaja: Sdružení SPLAV, z.s., Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové piirkond, Tšehhi Vabariik

Koostamise aeg: 2/20 - 2/21

Dokumendi maht: 37 lehekülge ja 6 lisa

2) STRATEEGILISE PLAANI ÜLESANNE JA EESMÄRK

Kohaliku tegevusgrupi Sdružení SPLAVi strateegiline kava aastateks 2021-2027 on Rychnov nad Kněžnou rajoonis Kirde-Böömimaal 31 omavalitsust hõlmava tegevusgrupi territooriumi arengut suunav dokument.

Strateegia aastateks 2020-2021 koostas tegevusgrupp Sdružení SPLAVi ise, see kinnitati tegevusgrupi üldkoosolekul ja korraldusasutus - regionaalarengu ministeerium - kiitis selle heaks augustis 2021.

Tegevusgrupid koostavad alati oma strateegia igaks umbes 6-aastaseks programmiperioodiks, selle koostamisel teevad koostööd nii tegevusgrupi töötajad ja liikmed kui ka piirkonna muu avalikkus.

Strateegia ja selle koostamise eesmärk on panna paika tegevuspiirkonna arenguprioriteedid piirkonna potentsiaali üksikasjaliku analüüsi alusel ja saada rahalisi vahendeid nende täitmiseks.

Strateegilise kava eeldatavad kasutajad:

- 1) SPLAV ühing, z.s. - strateegia on ELi vahenditest toetatavate projektide valiku aluseks tegevusgrupi territooriumil.
- 2) Tegevusgrupi territooriumil asuvad omavalitsused, valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtjad - strateegia on neile temaatiline juhend ja pakub inspiratsiooni oma plaanide koostamiseks.
- 3) Avaliku haldusega tegelevad asutused - väljatöötatud ja ministeeriumi poolt heaks kiidetud strateegia on tõendiks tegevusgrupi kui partneri vastutusest ja suundadest ühistegevustes.

3) TAUST, KASUTATUD MEETODID, TÖÖPLAAN

Kontseptuaalse osa sissejuhatuses määratletakse lühidalt strateegiaga hõlmatud piirkond, mis kattub tegevusgrupi territooriumiga. Seejärel kirjeldatakse üksikasjalikumalt kogukonna kaasamist dokumendi väljatöötamise. Kohalike tegevusgruppide piirkondlike strateegiate puhul peaks kogukonna kaasamine olema intensiivne ja käesolev strateegia kinnitab seda. Tegevusgrupp tegi dokumendi koostamisel tihedat koostööd kõigi 54 tegevusgrupi liikmega, nii et kättesaadav oli otsene teave valdavalt enamusest piirkonna omavalitsusüksustelt. Sellele järgnes sotsiaal-majanduslik analüüs, mis põhines kahe erineva territooriumi kohta teabe saamise meetodi kombinatsioonil. Ekspertmeetodi sisuks on objektiivse teabe saamine statistiliste andmete, ruumilise planeerimise dokumentatsiooni, erialaste dokumentide jms põhjal. Kogukonna meetodiks on teabe saamine kohalikelt osalejatelt koosolekute, intervjuude, küsimustike jne kujul. Tegevusgrupp kasutas strateegia

väljatöötamiseks mõlemat meetodit. Sellele järgnes sotsiaal-majanduslik analüüs ning arengupotentsiaali hindamine. Sotsiaal-majandusliku analüüsi tulemuseks on traditsiooniline SWOT-analüüs. Läbiviidud analüüside ja hinnangute põhjal koostati 15 arenguvajadusest koosnev nimekiri. Dokumendi strateegiline osa sisaldab visiooni olukorra kohta hinnatavas piirkonnas kavandatava perioodi lõpuks ja sellel põhinevat kolme strateegilist eesmärki. Nende saavutamiseks määratleti 15 erieesmärki ja 14 meetet. Dokumendi järgmises osas kirjeldatakse seost teiste seotud strateegiliste dokumentidega. Dokumendi viimases, rakendamise osas kirjeldatakse kõigepealt tegevusgrupi tegevust ja struktuuri ning seejärel elavdamistegevusi. Tegevusgrupi strateegia on välja töötatud nii, et üksikud probleemsed valdkonnad, eesmärgid ja meetmed on omavahel seotud ning eesmärgid ja meetmeid ei ole võimalik eraldi rakendada. Samuti käsitletakse tegevusgrupi koostööd strateegia elluviimisel kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Tegevusgrupp peab järgima nn riiklikus indikaatorite koodide loetelus loetletud indikaatoreid. Samal ajal jälgib tegevusgrupp lisaks kohustuslikele näitajatele ka oma enda indikaatoreid. Dokumendi lõpus kirjeldatakse strateegiliste plaanide elluviimisega seotud riske, nende raskusastet ja valmisolekut nende kõrvaldamiseks.

4) DOKUMENDI ÜLESEHITUS

Territoriaalse arengu strateegia dokument koosneb praegu 37-leheküljelisest nn kontseptuaalsest osast, millel on 6 eraldi lisa. Kõige ulatuslikum lisa on 29 leheküljeline territooriumi sotsiaal-majanduslik analüüs. Strateegia kontseptuaalsele osale järgnevad samaks perioodiks koostatud temaatilised strateegilised/programmilised raamistikud (inimressursid, maaelu areng, ettevõtetus, keskkond, ...) koos üksikasjalike

tegevuskavade loeteluga, mis sisaldavad konkreetseid tegevusi, nende rakendamise ajakava ja rahastamismeetodit.

Sisukord

- 1) Kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna kirjeldus ja kirjeldus selle kohta, kuidas kogukonda strateegia väljatöötamisse kaasati
- 2) Analüütiline osa
- 3) Strateegiline osa
- 4) Rakendamise osa

Dokumendil on järgmised lisad:

- Territooriumi profiil - SCLLD analüütiline osa, SWOT-analüüs
- Tõendid kogukonna kaasamise kohta SCLLD 2021-2027 väljatöötamisse
- Probleemipuu, eesmärgipuu, meetmete loetelu

5) VÄLJUNDID JA TULEMUSED

2021. aastale järgneva perioodi strateegia kavandamisel lähtub tegevusgrupp sellest, et vaatamata kodanike ja riigi majandusliku olukorra nõrgenemisele koroonaviiruse epideemia tagajärjel on inimeste majanduslikud vajadused põhimõtteliselt rahuldatud. Piirkond on majanduslikult, ökoloogiliselt ja sotsiaalselt stabiilne, kodanike elatustase on Tšehhi Vabariigi keskmisest kõrgem. Seetõttu kaalub tegevusgrupp uuel tegevusperioodil selle olukorra ära kasutamist, et arendada püsivaid ja ühiskondlikult olulisi väärtuseid, nagu jätkusuutlikkus, vastutus, kuuluvus, koostöö nii kohalikus kui ka rahvusvahelises mastaabis. Samal ajal soovivad tegevusgrupi liikmed siiski aidata kaasa elu mitmekesisusele, toetades kodanike mitmekesisist huvitegevust.

Rychnovska VISIOON aastateks 2021-27:

PIIRKONNA MAJANDUSLIK STABIILSUS ON VÕIMALUS UUTE ÜHISTE VÄÄRTUSTE LEIDMISEKS JA JAGAMISEKS

6) DOKUMENDI KASUTAMINE, TELLIIJA, KOOSTAJATE JA KASUTAJATE KOGEMUSED - KASU, VEAD, RISKID, SOOVITUSED.

Nimetatud dokument on suhteliselt värske, seega on asjakohasem anda teavet selle kasutamise ja kogemuste kohta teatud aja möödudes. Kuid varasemate perioodide jaoks koostatud sarnaste dokumentide kogemuste põhjal võib öelda, et dokumenti kasutab suhteliselt laialdaselt peamiselt tegevusgrupi büroo (koostaja), kes kasutab seda eelkõige üksikute arengutoetusprogrammide üksikasjalike rakenduskavade koostamisel, teemade valikul ja toetatavate projektide hindamiskriteeriumide koostamisel.

Analüütilisi andmeid kasutatakse tegevusgrupi enda projektitegevuste alusena. Nagu mainitud, on see dokument vajalik ka selleks, et saada ELi ja Tšehhi fondidest rahastust piirkonna arendamiseks.

Strateegias sisalduvaid andmeid ja järeldusi kasutavad ka teised üksused teabeallikana oma strateegilise planeerimise ja projektitegevuse jaoks või omaenda strateegilise dokumendi mudelina.

Strateegia koostati vastavalt regionaalarengu ministeeriumi poolt kõigile Tšehhi Vabariigi tegevusgruppidele kehtestatud ühtsele struktuurile ja sisu ulatusele. Eeliseks on selle selgus ja võrreldavus, teisalt saab dokumendis raskemini esile tuua ja arvesse võtta erinevate valdkondade eripärasid. On raske või võimatu saada vajalikke statistilisi andmeid sellise tegevusgrupi territooriumi kohta, mis ei kattu ametliku territoriaalüksusega.

Kodanike arvamused kogukonna küsitlustes on samuti väga mitmekesised, kuid koostaja peab olema neile avatud, mitte peale suruma oma mõtteid vaid vastupidi, ergutama arutelu ja arvestama teiste arvamustega. Samal ajal on aga oluline anda arengustrateegiale selge sisu, suund ja eesmärgid. Ehkki kohalikel tegevusgruppidel on Tšehhi Vabariigis peaaegu 15-aastane ajalugu, on nende muutumine usaldusväärseks mentoriks ja arengupartneriks toimunud alles viimastel aastatel. Seetõttu peab tegevusgrupp tundma keskkonda - territooriumi ja üksusi, olema usaldusväärne, stabiilne ja abivalmis, aga omama ka veenmisvõimet, asjatundlikkust ja olema arvamustes stabiilne.

b) Parimad praktikad: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

POTŠTEJNI KÜLA ARENGUSTRATEEGIA AASTATEKS 2016- 2026.

Potštejni omavalitsuse arengustrateegia on näide väikese omavalitsuse arengut käsitleva strateegilise dokumendi väljatöötamise protsessist. Strateegilise kava koostamise põhjuseks oli omavalitsuse pikaajaline tasakaalustamatus, mis tulenes valla kahest domineerivast funktsioonist – elukohaks ja turisisihtkohaks olemine - ning nendevahelistest konfliktidest. Teiseks

põhjuseks oli valla erinevateks investeerimise- ja muudeks kui investeerimiskavadeks toetuse saamise võimalikkuse väljaselgitamine.

1) TELLIJAJA, KOOSTAJAJA, KOOSTAMISE AEG

- **Kellele esitatud:** Obec Potštej, Královéhradecký kraj, Tšehhi Vabariik
- **Koostaja:** Sdružení SPLAV, z.s., Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové piirkond, Tšehhi Vabariik
- **Koostamise aeg:** 2/16- 2/17
- **Dokumendi maht:** 58 lehekülge ja 6 lisa

2) STRATEEGILISE PLAANI ÜLESANNE JA EESMÄRK

Potštejni omavalitsus, mida esindab omavalitsusjuht, palus kohalikul tegevusgrupil Sdružení SPLAV koostada omavalitsuse arendamiseks strateegilise kava aastateks 2016-26. Lepiti kokku kombineeritud metoodikat kasutav kava koostamise protsess, millesse on kaasatud ekspert (peamiselt SPLAVi ühingu töötajad) ja kogukond, kaasates ka omavalitsuse esindajaid, teisi valitud organisatsioone ja omavalitsuse avalikkust. Mõlemad küla funktsioonid - olla elukohaks ja turismi sihtkohaks - tuleb säilitada, kuid neid tuleb arendada vastastikusel sümbioosis.

Potštejni omavalitsus on koostanud oma territooriumi kontseptuaalse funktsionaalse

kasutamise alusena üldplaneeringu, kuid puudub strateegiline dokument, mis korraldaks omavalitsuse tegevust kronoloogia, omavaheliste seoste, kodanike vajaduste ja investorite rahaliste võimaluste seisukohast.

Strateegilise plaani ja selle koostamise eesmärk oli koostöös kodanike kogukonna, selle juhtide ja kohaliku tegevusgrupi Sdružení SPLAV töötajatega kavandada järkjärguliste sammude süsteem, mis viib küla kui olulise turismi sihtkoha arenguni, säilitades ja parandades samal ajal püsielanike elukvaliteeti.

Strateegilise kava eeldatavad kasutajad:

1. Potštejni omavalitsusüksuse volikogu
2. Potštejni omavalitsusüksuse elanikud
3. Potštejni omavalitsusüksuse investorid
4. Toetuste andjad, avalik-õiguslikud asutused

3) TAUST, KASUTATUD MEETODID, TÖÖPLAAN

Omavalitsuse strateegilise arengukava väljatöötamiseks kasutati ekspertide ja kogukonna kaasamise meetodite kombinatsiooni. Eksperdimetod põhineb objektiivselt kindlaksmääratud statistilistel andmetel ja nende võrdlusel sarnaste arengutingimustega omavalitsuste andmetega. Kogukonnameetod põhineb paljude subjektiivsete arvamuste kogumisel erinevate sihtrühmade esindajatelt, nende vahendamisel ja hindamisel. Piirkonna kirjelduse põhjal, mis põhineb statistiliste uuringute objektiivsetel andmetel ja küsitluses osalejate subjektiivsetel arvamustel, koostati piirkonna profiil ja selle analüüs koos tugevuste ja nõrkuste, võimaluste ja suurimate probleemide määratlemisega - SWOT. Lisaks sõnastati valla arengu ideaalne visioon ja püstitati kolm strateegilist eesmärki selle täitmiseks. Nende täitmise ulatus on strateegilise plaani eesmärkide saavutamise ja menetluste õige

koostamise kontrollimise mõõdupuu. Sel viisil saadud teabe põhjal tuleks strateegilist kava selle kehtivusaja jooksul hinnata kaks korda - 2020. ja 2025. aastal. Väiksemad muudatused - meetmete laiendamine, eesmärkide ümber sõnastamine, tegevuskavas tehtavad muudatused võivad toimuda vastavalt vajadusele sagedamini, kuid alati pärast ettepaneku arutamist ja heakskiitmist omavalitsuse volikogus. Dokumendile on lisatud ka tegevuskava, mis on loetelu strateegilise kava meetmetele vastavatest projektidest. Iga projekti puhul antakse teavet rahastamise võimalikkuse kohta ja see on lisatud ajakavasse, milles määratakse kindlaks projektide rakendamise järjekord. Rakendamise tähtsaja määramise peamine aspekt on projekti vajalikkus omavalitsuse seisukohalt ja ka kaasfinantseeringute võimalus ELi ja Tšehhi fondidest. Tegevuskava on alati kavandatud 2 aastaks.

4) DOKUMENDI ÜLESEHITUS

Dokument koostati vastavalt järgmisele kavale:

- 1) Sissejuhatus
- 2) Lahendatavate probleemide määratlemine ja analüüs
- 3) Visioon ja põhiline strateegiline suund
- 4) Eesmärkide ja üksikute strateegiliste valdkondade kirjeldus
- 5) Strateegia rakendamine
- 6) Strateegia koostamise protsess

Dokumendil on järgmised lisad:

- Piirkonna üksikasjalik profiil
- Küsitluste hindamine
- Eesmärkide ja meetmete süsteemi tabel
- Kogu perioodi tegevuskava
- Iga-aastane tegevuskava lähitulevikus
- Fotodokumentatsioon

5) VÄLJUNDID JA TULEMUSED

Käesolevas peatükis on näitena toodud väljavõtted Potštejni omavalitsuse strateegilisest arengukavast.

6) Analüüs – kokkuvõte

Potštejn on atraktiivne küla, mis asub Divoká Orlice orus maalilises asukohas. Sellel on väga rikas ajalugu, kuid ka tänapäeval on seal vilgas ühiskondlik elu. Potštejnis tegutseb suur hulk kodanikuühendusi ning igal aastal toimub palju kultuuri-, spordi- ja muid ühiskondlikke üritusi.

Potštejn pakutakse töövõimalusi mitmes ettevõttes, suhteliselt suur osa elanikkonnast töötab teeninduses ja muudes turismisektorites. Siiski on omavalitsuses üldine tööpakkumine ebapiisav, mistõttu suur osa omavalitsuse majanduslikult aktiivsetest elanikest peab tööl käima naaberomavalitsustes ja -linnades. Suhteliselt vähesed Potštejni elanikud töötavad põllumajanduses. Külas on ka suhteliselt suur osakaal maju, mida kasutatakse puhkuse veetmise eesmärgil. Külas on arenenud turismiinfrastruktuur, mitmeid majutus- ja toitlustusasutusi, regulaarselt toimuvad mitmed üritused, mis tähtsusele ületavad kohaliku mastaabi.

7) Probleemsed valdkonnad - kokkuvõte

Kogukonna areng on jaotatud kolmeks teemaks (probleemseks valdkonnaks).

KESKKOND -

Kogu piirkonna üldine probleem on järgmine: Elukvaliteedi ja keskkonna halvenemine.

KODANIKUD -

Piirkonna üldine probleem selles valdkonnas on järgmine: Rahvastiku demograafilise ja sotsiaalse struktuuri halvenemine.

ÄRITEGEVUS -

Piirkonna üldine probleem on järgmine: Äritegevuse mitmekesisuse vähenemine.

VISIOON -

Küla turismipotentsiaali arendamine, säilitades samal ajal püsielanike elukvaliteedi.

6) DOKUMENDI KASUTAMINE, TELLIJAJA, KOOSTAJAJA JA KASUTAJAJA KOGEMUSED - KASU, VEAD, RISKID, SOOVITUSED.

Dokumendi väljatöötamisel kasutasime parimaid praktikaid. Eksperdimetodi raames puutusime kokku traditsiooniliste takistustega, mis seisnesid vajalike statistiliste andmete kättesaamatuses või vananenud andmetes, suureks eeliseks olid omavalitsuse suurepärased teadmised ja head kontaktid teiste riigiasutustega, millest meile oli suur abi. Kogukonnameetodi raames kasutasime küsimustikke, mis saadeti koos omavalitsuse ajalehega igasse majapidamisse. Seetõttu oli tagastatud küsimustike arv suhteliselt suur ja tulemused olid kõnekad. Teatavaks puuduseks oli omavalitsuse juhtkonna huvipuudus teiste kogukonda kaasavate tegevuste vastu, nagu näiteks avalikud professionaalselt korraldatud konkureerivate huvigruppide koosolekud. Need oleksid olnud kasulikud.

Dokumendi peamine kasu oli avalikkuse poolt huvi avaldamine, andes objektiivse vastuse küsimusele, millises suunas peaks omavalitsus arenema, tuginedes tegelikele arvudele ja võttes samal ajal arvesse valitsevat avalikku arvamust. See tugevdas omavalitsuse volikogu autoriteeti ja elanike usaldust.

Tegevuskava ja seega ka strateegia eesmärkide elluviimine on siiski vaid järkjärguline ja juhuslik ning omavalitsus ei kasuta strateegias toodud soovitusi aktiivselt. Viga on selles, et puudub pidev arutelu kavandatavate sammude ja nende ajakohastamise ning tegevuskava ajakohastamise ja hindamise üle. Kuigi probleemide vähendamiseks kavandatud tegevused jäetakse tähelepanuta ja omavalitsuses jätkub intensiivne individuaalne äritegevus, ei ületa mis tahes lahkarvamused heanaaberlike suhete raamistikku. Seda võib pidada ka kogukonna strateegilise planeerimise protsessi ja kodanike kontseptuaalse mõtlemise tulemuseks omavalitsuse arengupotentsiaali tõhusa kasutamise osas. Selle tõestuseks on asjaolu, et Potštejni küla on hinnatud kõige ihaldusväärsemaks elukohaks kogu piirkonnas.

Hariduse arendamise kohalik tegevuskava ORP Rychnov nad Kněžnou piirkonnas

Hariduse arendamise kohalik tegevuskava Rychnov nad Kněžnou piirkonnas (MAP) on näide temaatilise strateegilise dokumendi väljatöötamise protsessist territoriaalse üksuse arendamiseks. See on samanimelise projekti põhiväljund, projekti viib ellu kohalik tegevusgrupp SPLAV ühing teadus-, arendus- ja haridustööde rakenduskava (OP RDE) toetusel.

1) TELLIJAJA, KOOSTAJAJA, KOOSTAMISE AEG

Kellele esitatud: Haridus-, noorte- ja spordiministeerium, Tšehhi Vabariik
Koostaja: Sdružení SPLAV, z.s., Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové piirkond, Tšehhi Vabariik
Koostamise aeg: 1/18 - 12/20
Dokumendi maht: 199 lehekülge (sh ülevaade kõigist haridusvaldkonna plaanidest).

2) STRATEEGILISE PLAANI ÜLESANNE JA EESMÄRK

Hariduse arendamise kohalik tegevuskava on Rychnov nad Kněžnou rajoonis Böömimaa kirdeosas 32 omavalitsust hõlmava ORP Rychnov nad Kněžnou territooriumi arengudokument. MAPi eesmärk on parandada hariduse kvaliteeti lasteaedades ja algkoolides, toetades asutajate, koolide ja teiste osalejate koostööd, et lahendada kohaspetsiifilisi probleeme ja vajadusi. Selles määratakse kindlaks prioriteedid ja üksikud sammud, mis on vajalikud hariduspoliitika eesmärkide saavutamiseks territooriumil, lähtudes kohalikest vajadustest ja kiireloomulisusest, kohalikul tasandil

saadavast kasust ning põhjendades seda territooriumi tegelike andmete ja analüüsidega.

Strateegilise kava eeldatavad kasutajad:

- 1) SPLAV ühing, z.s.
- 2) Piirkonna koolid ja muud haridusasutused
- 3) Haridusest huvitatud üldsus
- 4) Avaliku halduse asutused

3) TAUST, KASUTATUD MEETODID, TÖÖPLAAN

MAPi töörühmad (mis koosnesid õpetajate, koolijuhtide, lapsevanemate, ekspertide ja asutajate esindajatest) ning eksperdirühmad osalesid aktiivselt dokumendi strateegilise osa taustatöös. Esiialgu olid töörühmadeks: lasteaedad, põhikoolid - 1. ja 2. klass, huvitegevus, millele järgnes veel seitse töörühma: õpilaste haridus, koolid ja õpetajad, koostöö ja avatus, võrdsed võimalused, matemaatikaoskuse arendamine, kirjaoskuse arendamine ja rahastamine. Töörühmad määratlesid kõigepealt piirkonna peamised probleemid ja vajadused hariduse valdkonnas, seejärel koostasid SWOT-analüüsi ning pakkusid territooriumilt kogutud andmete ja nende üle peetud arutelude põhjal välja prioriteedid, eesmärgid ja meetmed, haridussündmuste kava ja tegevuskava. Valdonna analüüsi, küsimustike hindamise ja töörühmade toimunud arutelude järelduste põhjal määrati kindlaks hariduse probleemsed valdkonnad. Need võib kokku võtta kolme põhiprobleemi teemasse: * kättesaadavus, * kvaliteet, * kasulikkus. Esialgused prioriteetsed arenguvaldkonnad määratleti esmalt haridustasemetega järgi. Igas kolmes etapis kasutati eesmärgi, mis põhinesid probleemvaldkondade määratlemisel. Meede on seotud kogu strateegilise raamistikuga, luuakse projekte sisaldav tegevuskava, mis on jagatud mitmesse rühma - investeringud, mitteinvesteringud, ELi toetusega, teiste

programmide toetusega ja ilma võimaliku toetuseta.

4) DOKUMENDI ÜLESEHITUS

Sisu

- 1) Sissejuhatus
- 2) Analüütiline osa
- 3) Strateegiline osa
- 4) MAPi tegevuskava ja iga-aastased tegevuskavad
- 5) Rakendamise osa

5) VÄLJUNDID JA TULEMUSED

Käesolevas peatükis on näitena esitatud väljavõtted Rychnov nad Kněžnou kohalikust tegevuskavast.

SWOT-analüüsi kokkuvõte

Tugevused:

- Väikeste maakoolide tihe võrgustik, kus klassides on vähe lapsi
- Enamiku koolide hea ehituslik ja tehniline seisund ning varustus
- Omavalitsuste volikogud on koolide üle uhked ja vajadusel koolid kasvavad

Nõrkused:

- Õpetajaameti madal prestiiž ja motivatsioon, prestiiž aetakse segi austusega
- Sageli muutuv haridussüsteem ja selle prioriteetid - kontseptsioon pigem puudub

Võimalused:

- Pedagoogilise personali süstemaatiline, ajakohane ja motiveeriv koolitus

- Koostöö ja kogemuste jagamine Tšehhi Vabariigi ja välisriikide (kuid mitte kõigi) õpetajate, koolide ja tööandjate vahel.
- Alternatiivsete ja individuaalselt suunatud õppevormide kasutamine
- Arenevad võimalused kvaliteedi muutmiseks ja elukestvaks karjäärinõustamiseks

Ohud:

- Koolide ja muude haridusasutuste ebasobiva rahastamissüsteemi püsimine
- Pedagoogilise personali professionaalsuse vähenemine, huvi vähenemine õpilaste ja pedagoogilise personali tegevuste vastu, asendamine kvalifikatsioonita inimestega
- Mahajäämus haridusvaldkonnas ja ühiskonnas valitsevatest suundumustest
- Liiga suur tööpakkumine piirkonnas surub motivatsiooni täielikult maha
- Õpilaste teadmiste taseme ja nende praktikas kasutamise oskuse vähenemine

Visioon:

- Kaos hariduses, mis on tingitud riigi hariduspoliitika korduvatest kontseptuaalsetest ja seadusandlikest muudatustest
- Laste ja õpilaste püsiv väljavool väljaspool piirkonda asuvatesse põhikoolidesse ja gümnaasiumidesse, odav transport, õpilaste väljavool omavalitsustest piirkonna linnadesse
- Sotsiaalse huvi vähenemine hariduse vastu
- Haridusmeetodite aeglasel muutusel ja vähene paindlikkus

Haridus Rychnovi piirkonnas toimub väikestes rühmades, avatud ja koostööd tegevates koolides, rõhuasetusega lastele ja tegevuskohtadele ning nende vajadustele suunatud individuaalsele lähenemisele, toetades praktiliselt ja mitteselektiivselt nende individuaalse vastutuse kasvu. Selge haridussüsteem käivitab lapsevanemate stimuleeriva tegevuse ning toetab sõbralikku ja kaasaegset keskkonda koolides, kus on piisavalt võimekaid, rahulolevaid ja motiveerivaid õpetajaid.

Prioriteet 2	TÄHENDUST OMAV, KOOSTÖÖALDIS JA FUNKTSIONAALNE KAASAEGSE SISUGA HARIDUSSÜSTEEM
EESMÄRK	2.1 Haridussüsteemi protsessid ja ülesehitus toetavad muutusi, vastutustundlikku ja loovat lähenemist lastele, koostööd ja haridusmeetodite arendamist.

Prioriteetide ja eesmärkide kirjeldus

Prioriteet 1	HARIDUS TOOB ENDAGA KAASA MOTIVATSIOONI, ARENGU JA PÄDEVUSE
EESMÄRK	1.1 Noored lõpetavad kohustusliku hariduse, omades pädevust, kuidas õppida, kriitiliselt mõelda ja maailmas orienteeruda.
EESMÄRK	1.2 Noored lõpetavad kohustusliku hariduse, omades pädevust, kuidas haarata elus initsiatiiv ja kohaneda muutustega.
EESMÄRK	1.3 Noored lõpetavad kohustusliku hariduse iseseisvate otsustajatena, kellel on kodaniku- ja sotsiaalsed pädevused ning kultuuriteadlikkus.
EESMÄRK	1.4 Õpetajate meeskond tegutseb hea juhtimis- ja koolistrateegia alusel, mida toetab kooli asutaja.
EESMÄRK	1.5 Haridusasutuste töötajad ja õpetajad on avatud muutustele, koostööle ning on isiksused ja eeskujud.

EESMÄRK	2.2 Õppekeskkond koos rajatiste ja seadmetega toetab loovuse, võimekuse ja kvaliteedi arendamisele suunatud protsesse ja muutusi.
EESMÄRK	2.3 Haridussüsteem toetab kaasavat haridust ja iga õpilase vajadusi.
EESMÄRK	2.4 Rahaliselt stabiilne ja optimeeritud koolivõrk

6) DOKUMENDI KASUTAMINE, TELLIJAJA, KOOSTAJAJATE JA KASUTAJAJATE KOGEMUSED - KASU, VEAD, RISKID, SOOVITUSED.

Käesolev dokument on koostatud vastavalt Tšehhi Vabariigi haridus-, noorsoo- ja spordiministeeriumi soovitatud MAPi struktuurile. Dokumenti rakendamise raames tehti ettepanek viia aastatel 2020-2022 läbi suur hulk tegevusi. Selle koostamise ajal ei oodatud siiski nii ulatuslikku Covid-19 pandeemia levikut ja sellele järgnevaid epideemiavastaseid meetmeid. Seetõttu jäid mõned kavandatud koosolekud, loengud, seminarid või töötodad ära või tuli need läbi viia veebipõhiselt.

Dokument on kasulik kõigile sihtrühmadele:

- lapsed/õpilased - tagab parema keskkonna õpetamiseks koolis ja väljaspool kooli.
- lapsevanemad - pakub neile rohkem teavet laste arenguvõimaluste kohta koolis ja väljaspool kooli.
- direktorid/õpetajad - annab võimaluse vastastikuseks kogemuste vahetamiseks.
- asutajad - võimaldab kasutada dokumentist saadud andmeid ja teavet, et oleks võimalik saada vahendeid erinevatest allikatest.

NERATOVI VALLA SOTSIAALNE ETTEVÕTE

Asukoht

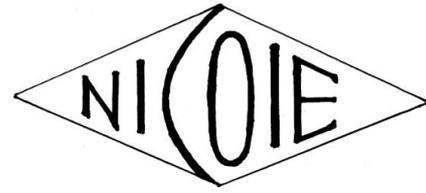
Divoká Orlice (Metsikute Kotkaste jõe) orus, mis moodustab loomuliku piiri Tšehhi Vabariigi ja Poola vahel, asub Neratovi küla.

Ajalugu

Neratovi ühing asutati 11. septembril 1992. aastal sõltumatu, mittepoliitilise ja mitteriikliku ühendusena.

Mittetulundusühing Neratovi ühing Neratovi mägikülas aitab puuetega inimesi

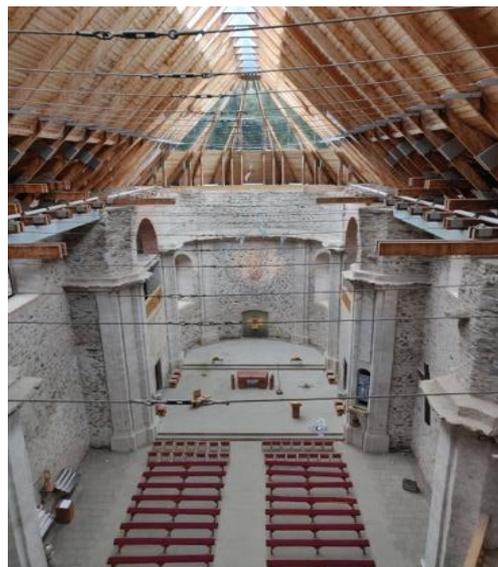
ja osaleb koos nendega palverännaku koha taastamisel ja elu taastamisel kunagises ümberasustatud külas. Kõike seda tehakse koos puuetega inimestega. Nad elavad ja töötavad

Neratovis. Tänu neile saab Neratov pakkuda toitlustus-, majutus- või puhastusteenuseid ja seega on meeldivaks turismisihtkohaks.

Neratovi ühing pakub abistatud elukoha teenust ja päevahaiglat. Samuti asutas ühing kombineeritud puuetega ja autismispektrihäiretega lastele algkooli. Ühingu tegevus on jagatud eri liiki tegevustele (käsitöö, külalislahkus jne) suunatud keskusteks ja igal keskusel on oma juht.

Praegu töötab Neratovi ühingus ligi 250 inimest, kellest üle 190 on puudega. Keskused asuvad veel kolmes kohas - Bartošovice, Žamberk ja Králíky.

2) REGIONAALARENG EESTIS

Eesti regionaalpoliitika keskendub linna- ja maapiirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonnale, piirkondlike varade paremale kasutamisele ning piirkondade suurema ühtekuuluvuse ja arenguvõime edendamisele. Regionaalpoliitikat korraldab Rahandusministeerium. Võrreldes varasema riikliku regionaalpoliitikaga on toimunud nihe taristult ja avalike teenuste osutamisel suurema rõhuasetuse panemisele piirkondlikel tugevustel põhinevale majandusarengule ja tööhõivele.

Mõned näited: uus piirkondlike kompetentsikeskuste programm, piirkondade konkurentsivõime arendamise ja piirkondliku ettevõtluse toetamise programm ning tööhõive arendamise algatused. Konkreetset linnapiirkondade arengupoliitika vahendid

keskenduvad säästvale transpordile ja linnade avalike ruumide taaselustamisele.

Riikliku maapiirkondade regionaalpoliitika eesmärk on parandada kohaliku kogukonnapõhist arendustegevust, juurdepääsu teenustele (sealhulgas e-lahendustele) ja töökohtadele (sealhulgas liikuvuse/kaugtöö lahendused). Samuti on käimas kohalike omavalitsuste suutlikkuse suurendamine riigi ja territoriaalsete haldusreformide (nt hiljutised omavalitsuste ühinemised) ja koolituse kaudu, et paremini ennetada territoriaalse arengu kiireloomulisi probleeme.

Kuni 2020. aastani oli Eesti regionaalarengu strateegia jagatud 4 põhikategooriasse, mis on esitatud allpool:

Rügi regionaalpoliitika elluviimisel järgnevad eesmärgid:

Regionaalarengu strateegia 2014-2020

Visioon ja eesmärgid

Visioon 2030 +

Riiklik majanduskasv ja konkurentsivõime, mis põhineb piirkondlikel eripäradel, millest saadav kasu jaguneb kõigile piirkondadele.

Kõigi funktsionaalsete piirkondade inimestel on juurdepääs headele töökohtadele, kvaliteetsetele teenustele, meeldivale elukeskkonnale ja mitmekesistele eneseteostusvõimalustele.

Alates 2021. aastast on ajakohastatud strateegilist raamistikku regionaalarengu suunamiseks. Eraldiseisva regionaalarengu strateegia asemel rõhutatakse regionaalse mõõtme arvestamise vajadust strateegias „Eesti 2035“, kus riigi peamised strateegilised arengueesmärgid on esitatud regionaalse tasandi komplekssetes eesmärkides. Nende eesmärkide poole liikumiseks on vaja kõigi panust, kohustusi ja kooskõlastamist.

Tasakaalustatud regionaalareng on Eesti arengu ja kõigi elanike heaolu jaoks jätkuvalt väga oluline. Ilma valdkondlike poliitikate osaluseta ja tõhusa koostööta ei ole terviklik piirkondlik areng ja riigi eesmärkide saavutamine realistlik. Regionaalsete erinevuste läbimõeldum arvestamine valdkondliku poliitika kavandamisel ja rakendamisel on oluline ka riigi kõigi avaliku sektori ressursside tõhusamaks kasutamiseks terviklikus arengus ning selleks, et kasutada

1. Elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamine, mis soodustab funktsionaalsete piirkondade terviklikkust ja konkurentsivõimet.
2. Keskkonnasõbralik elukeskkond suuremates linnapiirkondades, mis soodustab nende rahvusvahelist majanduslikku konkurentsivõimet.
3. Piirkonnaspetsiifiliste ressursside oskuslikum kasutamine
4. Tugevamad piirkondlikud sidemed ja arenguvõime

piirkondade kasutamata potentsiaali valdkondlike arengueesmärkide parimal viisil rakendamiseks.

2023. aasta riigieelarve keskendub Eesti riikliku julgeoleku tagamisele ning inimeste ja organisatsioonide abistamisele Venemaa poolt algatatud sõja põhjustatud kriisidega toimetulekuks.

Lühiülevaade riigieelarve prioriteetidest:

- Riigi toetus peredele ja tagatised pereplaneerimiseks
- Riik aitab muuta hooldekodud ja koduhoolduse taskukohasemaks
- Vaimse tervise alase toetuse arendamine ja parem kättesaadavus
- Keskendutakse tervishoiuteenuste kättesaadavuse säilitamisele ja tervishoiutöötajate palkade tõstmisele.

- Hooldusteenuste suurem rahastamine
- Investeerimine kriisivalmidusse

Viited:

<https://sm.ee/en/what-will-2023-state-budget-bring-people-estonia>
https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid?view_instantce=0¤t_page=1
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/download/115129>
<https://slideplayer.com/slide/5300616/>
<https://laaneharju.ee/arengukavad>
<https://sauevald.ee/arengukavad>

PARIMA PRAKTIKA NIMI:

spordikeskus, kultuurikeskus,
tugikeskus, raamatukogu).

Roheline vald

Lääne-Harju vallavalitsus (*avalik sektor, kohalik omavalitsus*):

- 13 054 elanikku
- Pindala 644 km²
- 68 kohaliku omavalitsuse töötajat
- 18 allasutust (6 kooli, 6 lasteaeda, muusikakool, huvikeskus,

Kontakt:

Rae tänav 38, Paldiski linn, 76806, Eesti Vabariik

Telefon: + 372 679 0600

E-post: info@laaneharju.ee

Koduleht: www.laaneharju.ee

LÄÄNE- HARJU VALD

Parimate praktikate näited:

Rohelise valla idee kasvas välja kogukonnakomisjoni liikmete murest, kuidas säilitada loodus- ja kultuuripärandit ning säilitada erinevate kogukondade väärtusi ja identiteeti. Lääne-Harju vallal on mitmeid eeldusi olla Eesti esimene roheline vald - meil on rikkalik loodus- ja kultuuripärand, hea ligipääsetavus, erinevad arengueeldused ning looduslähedane elu-, töö- ja puhkepiirkond.

2019. aastal käivitati kogukonnaalgatus "Roheline vald", mille eesmärk on luua kohalikul tasandil rohelisel mõtteviisil põhinev elu- ja töökeskkonna mudel ja seda järk-järgult ellu viia. Lääne-Harju kogukonna ja rohelise valla poole püüdleva vallavalitsuse

ühine eesmärk on tõsta vallaelanike teadlikkust sellest, kuidas olla oma tegevustes ja valikutes võimalikult keskkonnasõbralik.

Roheline vald on jätkusuutlik:

- sest loodusväärtused on säilinud.
- sest kultuurilised väärtused on säilinud.
- sest siin elavad terved ja õnnelikud inimesed.

Peamised algatused, programmid, teenused, tooted või tegevused:

Keskkonnal on igas omavalitsuse tasandi tegevusvaldkonnas võtmeroll. Oluline on toetada säästvat arengut valla arengukava (ja arengukava nn eriosades, nt energia- ja

kliimakava, jäätmekava, tervishoiu ja heaolu profiil jne), ruumilise planeerimise ja valdkondlike õigusaktide kaudu, et integreerida kultuuri- ja keskkonnaväärtused kõigisse valdkondadesse:

Joonis 1 Säästvate kogukondade põhikomponendid¹

Vallavalitsuse tasandil on meie jaoks oluline olla eeskujuks (sh üldised väärtused, keskkonnasõbralik kontor kui keskkonnapoliitika (tegevuste) rakendamise meetod, keskkonnahoidlikud hanked ja keskkonnasõbralikud avalikud üritused) ning kaasata inimesi keskkonnaküsimustest rääkimisse ja nendega tegelemisse. Samuti olla teerajajaks suuremahuliste energiaprojektide - hüdroelektrijaama ja salvestusjaama, tuulepargi ja vesiniku valdkonna alane koostöö

naaberomavalitsuste ja -ettevõtetega - vastuvõtmisel.

Kogukonna tasandil on võtmesõnadeks kaasamine, teadlikkuse tõstmine, kogukonna mõjuvõimu suurendamine (arukad külad), kogukonna lahendused, arutelud ning sisendid tegevuste ja avalike teenuste kavandamiseks.

1) <https://laaneharju.ee/roheline-vald1>

Mõned tegevused (2019-2021):

- Toidu jagamisega seotud tegevused

- Inspiratsiooniseminar 2019 (alguses).
- aidata valla koolidel ja lasteaedadel liituda Rohelise kooli programmiga.
- Partnerid LEADER-projektis „Nutika valiku praktika“ - seminarid kogukonnale
- Koostöö Tallinkiga tekstiilide osas - kardinatest valmistatud poekotid
- Katseprojekt päikesepaneelide paigaldamiseks avalike hoonete ja ühiskondlike rajatiste katustele
- Osalemine Rohelise Tiigri programmis - oma tegevuse hindamine, eesmärgistamine ja innustamine

Tuluallikad (ELi vahendid, piirkondlik toetus, linna toetus, eratoetus):

Avaliku sektori toetus/rahastamine (riiklik ja kohaliku omavalitsuse poolne).

Sihtrühmad (kes saavad kasu asutuse olemasolust ja teenustest):

Kodanikud, kogukonnad, ettevõtjad ja muud kohalikud asutused

Mõju / tulemused:

Kõik tegevused on aidanud meil tõsta vallaelanike teadlikkust sellest, kuidas olla oma tegevuses ja valikutes võimalikult

keskkonnasõbralik. Tegevused on tihendanud meie koostööd kogukonna, ettevõtjate ja teiste vallavalitsustega. Erinevate tegevuste kaudu koos sidusrühmadega oleme suutnud juhtida tähelepanu ületarbimise probleemidele erinevates valdkondades ja pakkuda mõningaid lahendusi, nt päikeseenergia ja toidu jagamine.

2022. aastal asutasime vallavalitsuse struktuuris strateegiakeskuse, et viia ellu strateegilisi eesmärke, millest üks on roheline valla algatus. Strateegiakeskuses töötavad projektijuhid konkreetsete projektidega, nt arukate linnade lahenduste, ringmajanduse ja energiatõhususe küsimustega. Üks eesmärk on ka elanike, valitsusväliste organisatsioonide ja korteriühistute nõustamine ja toetamine. 2023. aastal luuakse pädevusteenistus, mis pakub korteriühistutele energiatõhususe küsimustes nõustamisteenust taastuenergia kasutamiseks era- ja korterelamutes.

Viited:

<https://www.rideshark.com/2017/07/19/sustainablecommunities/>

<https://rohevald.ee/>

<https://laaneharju.ee/roheline-vald>

PARIMA PRAKTIKA NIMI:

Re Stúdio MTÜ

Kontakt:

Aedlinna tee 3, Keila vald, Klooga 76703,
Eesti

Telefon: + 372 5552 2226

E-post: info@restuudio.ee

Koduleht: <https://www.restuudio.ee/>

Parima praktika näide:

MTÜ Re Stúdio missioon on ühendada ringlussevõttust, ühisloomingust ja keskkonnakaitsest huvitatud inimesi, kes soovivad anda oma panuse kogukonna ja jätkusuutliku eluviisi edendamisse. Ühing alustas ametlikult oma tegevust 2020. aastal Lääne-Harju vallas, liitudes kogukondliku algatusega ROHEVALD, et ühiselt edendada kogukondlikul koostööl põhinevat ringmajandust.

Peamised algatused, programmid, teenused, tooted või tegevused:

Re Stúdio MTÜ kogukonna-alane tegevus koosneb 4 kategooriast:

1) Kogukonna ujuisaun "Klooga Kosk".

Inspiratsiooni kogukonnasauna loomiseks saadi Klooga kogukonna iga-aastasest Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise traditsioonist, saunapäeva „Viska Leili“ tähistamisest 24. veebruaril.

"Klooga Kosk" sümboliseerib puhastumist indiviidi, Klooga mineviku ja keskkonna tasandil. Leiliruumi ja riietusruumi katused suunavad vihmavee hoone keskele, tekitades kose efekti. "Klooga Kosk" loob küllastajatele ja kogukonnale värsket voolavat energiat ning annab võimaluse luua ühendus looduskeskkonnaga.

2) Kogukonnaaed

Aed, kus toimuvad erinevad töötoad, näiteks lastele kompostimise õpetamine, permakultuuripeenarde rajamine jne.

3) Rohelaager

Teist aastat toimus Kloogal 7-12-aastastele lastele mõeldud tehnoloogia- ja taaskasutuskunsti laager. Laagripäevade jooksul tutvustati lastele keskkonnasäästliku eluviisi põhimõtteid, arendati käelisi ja sotsiaalseid oskusi, õpiti komposteerima, taaskasutama, ehitama roboteid ja tegema palju muud arendavat ja põnevat.

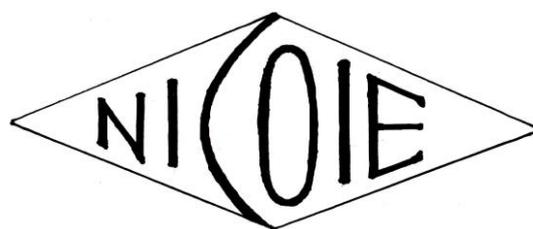
4) Kogukonna toiduringlus ja rohevahetuskapp Laulasmaal.

Visiooni elluviimiseks algatas Rohelise valla meeskond 2021. aastal toiduringluse teemalise arutelu, eesmärgiga kaardistada Lääne-Harju valla toidujäätmete probleem ja seejärel leida lahendusi toidujäätmete vähendamiseks.

Kuna kohalik kogukond, omavalitsus, iduettevõtjad ja ettevõtjad tundsid teema vastu suurt huvi, sai idee teoks vaid 18

päevaga ning 16. mail 2021 avati Laulasmaal esimene päikeseenergiaal töötav sahvver. Toidukapp sai kohe inimeste heakskiidu

osaliseks ja on laialdaselt kasutusel. Kuna lisaks toidule toodi kapi juurde ka taimi ja aiasaadusi, tekkis vajadus ka rohevahetusriiuli järele, mis samuti kapile lisati. Paar kuud hiljem võeti kasutusele külmkapi funktsiooniga toidukapp. Toidukapi toimimisele aitab kaasa kogukonnas loodud toidu jagamise Facebooki grupp, kus inimesed saavad postitada teavet saadaoleva toidu kohta ning koordineerida kabineti hooldust ja puhastamist.

Tuluallikad (ELi vahendid, piirkondlik toetus, linna toetus, eratoetus):

Avaliku sektori toetus/rahastamine (riik ja omavalitsus), eraisikud, vabatahtlik tegevus, LEADER-programmi rahastus.

Sihtrühmad (kes saavad kasu asutuse olemasolust ja teenustest):

Kodanikud, kogukonnad ja kohalikud omavalitsused.

Mõju / tulemused

Üha rohkem inimesi Klooga kogukonnast on kaasatud Re Studio tegevusse ja külarahvas osaleb võimalikult palju erinevates tegevustes. Ringmajandus muutub pidevalt

populaarsemaks, eriti noorema põlvkonna seas, ning on hea meel näha, et muutused jõuavad ka juhtimise ja seadusandluse tasandile. LEADER-programmi projektide kaudu on Re Stúdio'l olnud üsna palju külalisi välismaalt, mis on andnud neile võimaluse end reklaamida ja rääkida laiemale publikule, kuidas kohalik kogukond saab üheskoos midagi kasulikku ja head teha. 22. novembril 2022 tunnustati MTÜ Re Stúdio juhatuse liiget ja loojat Marie Käige't „Harjumaa`s Aasta Tegija 2022“ konkursil parima Leader elukeskkonna projekti „Kogukondlik ujuvsaun Klooga Kosk“ eest.

MTÜ Re Stúdio projekteeris ja ehitas koostöös Eesti Kunstiakadeemia sisearhitektuuri tudengitega 2022. aastal Klooga külas ujuva kogukonnasauna. Saun on avatud nii kohalikele elanikele kui ka kaugemalt tulnud külalistele ning seda haldavad MTÜ Re Stúdio vabatahtlikud.

Viited:

- 1) <https://www.heak.ee/harjumaa-aasta-tegija/>
- 2) <https://www.facebook.com/restuudio/>
- 3) <https://www.restuudio.ee/>
- 4) https://laaneharju.ee/documents/17842239/29934192/02_2021_1%C3%A4%C3%A4neharju+leht_est_veebi.pdf/fd0dc6a9-6ba5-4770-8e8d-c30cd20f5375

PARIMA PRAKTIKA NIMI:

E-post: keila@lootusekula.ee

Koduleht: <https://lootusekula.ee/en/>

Lootuse küla Eestis

MTÜ Lootuse Küla juhatusse kuuluvad: Märt Vähi (esimees), Scott Andrew Vähi ja Lauri Mällo. Lootuse külas on 14 töötajat. Lootuse Küla meeskond koosneb kristlastest, kes järgivad oma tegevuses piibellikke põhimõtteid ja väärtustavad isiklikku suhet Jumalaga. EKNK Lootuse Küla kogudus kuulub Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku koosseisu. Lootuse Küla tegevus põhineb Eesti mittetulundusühingute eetikakoodeksil.

Kontakt:

EKNK Lootuse Küla Kogudus
Laitse, 76313 Harjumaa, Jaama 5, Keila,
76605 Harjumaa, Eesti
Telefon: + 372 59 19 16 80

Parima praktika näide:

Lootuse küla on 2000. aastal Kanada nelipühi kiriku piiskopi Märt Vähi ja tema poja Andrew Vähi poolt asutatud mittetulundusühing, mille eesmärk on alkoholi- ja narkosõltlaste võõrutamine, rehabilitatsioon ja abistamine nende naasmisel ühiskonda. Sõltlastele pakutakse 10-12 kuu pikkust võõrutus- ja rehabilitatsioonikava, mis koosneb õppimisest, kohustuste täitmisest, suhtlemisest, tegevusteraapiast ja osalemisest küla eluks vajalikus töös. Programm on välja töötatud Ameerikas. Praeguseks on Lootuse küla rajanud teed, majad programmis osalejatele ja töötajatele, haldus- ja koolitushoone, puidutööstuse, vabatahtliku tuletõrje, veevarustussüsteemi, puurkaevu jne.

Lootuse Küla missiooniks on:

ANDA LOOTUST alkoholi- ja narkosõltlastele, nende peredele ja sõpradele.

TOETADA mehi ja naisi, luues HOOLIVA PEREKESKKONNA ja OLLES sõltlastele

EESKUJUKS, õpetades praktilist tööetikat ja demonstreerides perekondlikke väärtusi.
KASVATADA UUSI JUHTE teenivate juhtide koolitusprogrammi abil ja saata neid abivajajate juurde.

TEENIMINE on JULGUSTAV EESKUJU sarnaste KESKUSTE LOOMISEKS ja ülesehitamiseks nii Eestis kui ka teistes riikides.

Peamised tegevused ja teenused:

Tegevused - Lootuse Küla rehabilitatsiooniprogramm jaguneb tavaliselt neljaks arenguetapiks.

Orientatsioon: see osa võib võtta kuni 4 nädalat. Selle aja jooksul saavad osalejad teadlikuks oma sõltuvuse tagajärjedest: nad näevad, kuidas see on mõjutanud nende suhteid perekonna, sõprade, kolleegide ja ühiskonnaga ning kuidas see on toonud kaasa vale ettekujutuse iseendast.

Taastumine: siin saavad osalejad teada, millised on narkosõltuvuse füüsilised ja psühholoogilised tagajärjed ning kuidas nad saavad ise oma tervenemise eest vastutuse võtta.

Sisemine tervenemine: selles osas saavad osalejad võimaluse tegeleda nende probleemide algpõhjustega, mis on põhjustanud nende enesehävitusliku elu. Nad õpivad, kuidas ravida sügavaid emotsionaalseid haavu ilma teiste sõltuvuste ja ravimiteta.

Jüngriks olemine: siin õpivad osalejad, kuidas pühenduda teiste teenimisele, õpetamisele ja abivajajate eest hoolitsemisele. Nii saab inimeste elu uue eesmärgi: nad tahavad olla eeskujuks ja toetada teisi, eriti neid, kes soovivad samuti sõltuvusest vabaneda.

Tööpraktika:

Lootuse Küla fikseeritud rehabilitatsiooniprogramm hõlmab koolitusi, majapidamistöid, kohustuste täitmist, vastutust, tööalast koolitust ja tööpraktikat.

1. Iga inimene peab töötama 6 tundi päevas
2. Puidutööstuses töötatakse lintsaagide, ketassaagide, puiduservamismasinatega ja muude puidutöötlemisseadmetega.

Valmistatakse kaubaaluseid ja köögiviljakaste ning täidetakse muid eritellimusi. Üks valdkond on küttepuidu tootmine ja turustamine. Ehitustöid tehakse ainult Lootuse Küla jaoks - kõik majad on ehitatud töötajate, programmis osalejate ja vabatahtlike ühistööna.

Teenused:

Tagasipöördumise toetus vanglast vabanenutele. Koostöö justitsministeeriumiga pakub küla nõustamis- ja majutusteenuseid kinnipeetutele (sh ennetähtaegselt vabastatud ja kriminaalhoolduse all olevatele isikutele).

Teenuse eesmärk:

Aidata kaasa sellele, et vanglast vabanenud isik ei paneks toime uusi kuritegusid; arendada vabastavaid teadmisi ning individuaalseid ja sotsiaalseid oskusi, mis võimaldavad neil edukamalt kodanikuühiskonda naasta. Eespool kirjeldatud protsessi toetamiseks pakume kinnipeetavale toetavaid vabastamisega seotud teenuseid, mis hõlbustavad vabastatud isiku jaoks vabanemise protsessi. Eesmärgiks on, et vabastatud inimestest saaksid iseseisvad ühiskonnaliikmed.

Tuluallikad (Eli vahendid, piirkondlik toetus, linna toetus, eratoetus):

Avaliku sektori toetus/rahastamine (riiklik ja omavalitsus), LEADER programmi rahastus küla puidutööstusele MTÜ Lääne-Harju Koostöökoogu kaudu. Puidutööstus soovis osta uusi masinaid - spetsiaalseid tootmises

kasutatavaid saage. Nende abil saab töötaja teha tööd viis korda tõhusamalt, keskenduda kliendi rahulolule ja õppida uusi oskusi. Küla saab riigilt väikest toetust, kuid sõltub suuresti oma sõprade toetusest. Mõned firmad või sõbrad aitavad, tuues meeskondi üheks või kaheks nädalaks küla linnakusse, et olla abiks erinevate hooldus- ja ehitusprojektidega.

Sihtrühmad (kes saavad kasu asutuse olemasolust ja teenustest):

Abivajajad - alkoholi- ja narkosõltlased ning nende pered ja sõbrad.

Vanglast vabanenud 16-26-aastased noored, kellel puudub elukoht ja keskkond, mis soodustaks ühiskonda naasmist.

Kaudsed sihtrühmad on kohalik omavalitsus, Eesti valitsus ja Eesti Kristlik Nelipühi Kirik.

Mõju / tulemused:

Programmi lõpetanutest 69% on jäänud kaineks. Programmid on päästnud rohkem kui 150 inimest sõltuvusest ja taastatud on üle 1050 suhte.

69% programmi lõpetanutest elab head ja korralikku elu. Neil on töö, nende suhted lähedastega taastuvad jne.

Aastate jooksul on rohkem kui 6% programmi lõpetanutest jäänud edasi jätku-koolitusprogrammi. Need mehed ja naised on suurepäraseks eeskujud põhiprogrammis osalevatele meestele ja naistele ning olulised abilised küla personalile tööpraktika läbiviimisel või õpingute korraldamisel. Samal ajal alustavad nad ka iseseisvat tööd ühiskonnas.

Viited:

<https://pealinn.ee/2015/02/03/eesti-karskusliit-valis-aasta-tegijaks-lootuse-kula/>

<https://www.lootusekula.ee/>

<https://web.facebook.com/profile.php?id=100063912881026>

<https://www.inforegister.ee/en/80135949-LOOTUSE-KULA-MTU>

<https://www.instagram.com/p/CZTIdO5N3hZ/>

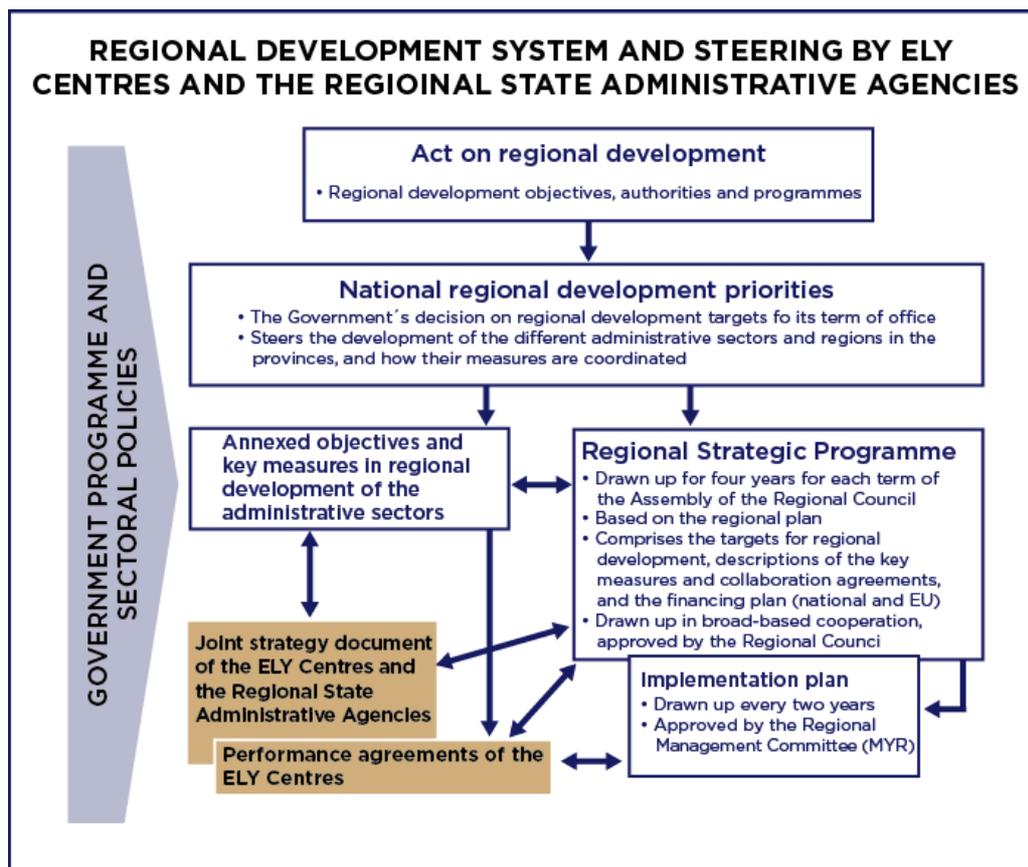
3) SOOME

a) Toimivate riiklike/piirkondlike programmide ülevaade

REGIONAALARENG SOOMES

Regionaalareng on koostöö

Regionaalarengus vaadeldakse erinevate maakondade ja haldusalade eesmärke ja meetmeid koos nii riiklikust kui ka piirkondlikust vaatenurgast. Ministeeriumid on pühendunud valitsusprogrammi alusel tehtud regionaalarengu otsuses määratletud kooskõlastatud regionaalarengu eesmärkide elluviimisele. Ministeeriumide, piirkondade ja teiste partnerite koostöös valmistatakse ette regionaalarengu otsus. Regionaalarengu eest vastutavate asutuste keskne ülesanne on luua tingimused selliseks koostööks ja ühise nägemuse kujundamiseks. Piirkondlikud nõukogud on maakondade regionaalarengut suunavad asutused. Regionaalarengu eesmärgid ja programmid ning asutuste ülesanded on kindlaks määratud regionaalarengu ja struktuurifondide haldamise seaduses (7/2014).

Regionaalarengu prioriteetidid

Regionaalarengu eesmärgid on sätestatud regionaalarengu seaduses. Valitsus kinnitab oma ametiajaks riiklikud regionaalarengu prioriteetidid (regionaalarengu otsus). Regionaalarengu prioriteete käsitlevas otsuses on sätestatud keskvalitsuse eesmärgid, millele ministriumid on pühendunud ja mida võetakse arvesse iga haldusala juhtimisel. Otsuses on kirjeldatud ka arenguressursse ning tulemuslikkuse ja tõhususe indikaatoreid. Regionaalarengu üldise koordineerimise eest riiklikul tasandil vastutab Tööhõive- ja majandusministeerium.

Regionaalarengu otsus 2020-2023

Regionaalarengu otsusega 2020-2023 on kehtestatud valitsuse pädevusse kuuluvad

prioriteetid, mida peaminister Sanna Marini ametiajal tuleb järgida, ning keskvalitsuse

tasandi eesmärgid, millele ministriumid on pühendunud. Regionaalarengu otsus suunab erinevate haldusüksuste ja piirkondade arengut ning nende meetmete kooskõlastamist.

Regionaalpoliitika eesmärgid ja meetmed, mis põhinevad piirkondlikel tugevustel ja tasakaalustatud regionaalarengul, on seotud valitsusprogrammiga. Dünaamiline, edukas ja sotsiaalselt tugev Soome tugineb nii Helsingi suurpiirkonna, kasvavate linnapiirkondade, all-piirkondade kui ka maapiirkondade ühisele edule. Nimetatud regionaalarengu otsuse teemad ja strateegilised meetmed on jaotatud kuueks põhiprioriteediks:

- Kliimamuutuste leevendamine ja bioloogilise mitmekesisuse kaitsmine

- Heade ühendustega jätkusuutlike kogukondade rajamine
- Uuenduslikum äritegevus ning teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kiirendamine
- Oskuste ja hariduse muutmine regionaalarengu ressursiks
- Kaasatuse ja heaolu suurendamine ning ebavõrdsuse ennetamine
- Regionaalarengu tegevusmudeli loomine

Regionaalareng ja piirkondlikud nõukogud

Piirkondlikud nõukogud on peamised oma piirkonna huve edendavad organid ja nad tegutsevad ka seadusjärgsete ühiste omavalitsusasutustena. Koostöös keskvalitsuse asutuste, linnade, teiste omavalitsuste ja ülikoolide ning teiste regionaalarenguga seotud osapooltega vastutavad nad regionaalarengu strateegia ja üldise regionaalarengu eest.

Nii regionaalarengu kui ka regionaalse maakasutuse planeerimine on piirkondlike nõukogude seadusjärgsed ülesanded. Soomes on 18 + 1 piirkonda (18 piirkonda Mandri-Soomes ja Ahvenamaa provints).

Piirkondlik planeerimine

Piirkondlikus kavas on välja toodud piirkonna kavandatav pikaajaline areng (20-30 aastat). Piirkondlikku kava rakendatakse piirkondliku strateegilise programmi ja piirkondliku maakasutuskava abil.

Piirkondlik strateegiline programm on keskpika tähtajaga arenguprogramm, mis tuleneb piirkondliku kava eesmärkidest ja strateegiatest ning mille eesmärk on juhtida ja koordineerida regionaalarengut.

Programm sisaldab arengueesmärke, mis lähtuvad piirkonna potentsiaalset, vajadustest, kultuurist ja muudest eripäradest, piirkonna arengu seisukohalt kesksete projektide ja muude oluliste meetmete kirjeldust, kavandatud koostöölepinguid, üksikasju omavalitsuste koostöövaldkondade kohta (kui see on vajalik) ja programmi rahastamiskava. Lapimaal sisaldab piirkondlik strateegiline programm ka saami kultuuri käsitlevat osa, mille on koostanud saami parlament.

Piirkondlikud strateegilised programmid koostatakse neljaks aastaks ja need kattuvad kohalike omavalitsuste volikogude ametiajaga. Piirkondlikud nõukogud vastutavad programmide ettevalmistamise korraldamise eest oma piirkonnas ja piirkondlikud assambleed kiidavad programmid heaks.

Tööhõive- ja majandusministeerium vastutab piirkondlike strateegiliste programmide (ja muude regionaalarengu seaduse kohaste programmide) ettevalmistamise ja rakendamise koordineerimise, järelevalve ja hindamise eest koos teiste ministeeriumide, piirkondlike nõukogude, majandusarengu-, transpordi- ja keskkonnakeskuste ning teiste regionaalarengus kesket rolli omavate osalejatega.

Piirkondliku strateegilise programmi rakenduskava

Rakenduskava, mis on konkreetsem kui piirkondlik strateegiline programm, sisaldab kõige olulisemaid meetmeid ja projekte programmi elluviimiseks ning meetmete rahastamiskava. Rakenduskavas on sätestatud prioriteetsed valdkonnad riiklikuks ja Euroopa Liidu rahastamiseks. Lisaks sellele on rakenduskavas kirjeldatud struktuurimuutuste piirkondlikku ennetamist ja ettevalmistamist. Rakenduskavas kirjeldatakse ka piirkonna koostöövaldkondi

ja muid piirkondlikke ühismeetmeid ning keskvalitsusele esitatud algatusi.

Rakenduskava koostatakse iga kahe aasta tagant piirkondliku nõukogu egiidi all koostöös ELY-keskuste ja teiste keskvalitsuse asutuste, omavalitsuste ja teiste piirkondlike strateegiliste programmide rakendamisega seotud osapooltega. Kava võib igal aastal läbi vaadata. Piirkondlik juhtkomitee kiidab rakenduskava heaks.

Piirkondlik maakasutuskava loob pikaajalise (10-20 aastat) raamistiku ja suunised piirkondlikuks maakasutamiseks ning annab aluse piirkondlike eesmärkide saavutamiseks. Piirkondlik maakasutuskava on tihedalt seotud piirkondliku strateegilise programmiga, sest programmis sätestatud arengumeetmeteks võib vajalik olla piirkondlik maakasutuse planeerimine. Samal ajal võib piirkondlikku maakasutuskava rakendada ka piirkondliku strateegilise programmi kaudu.

Maaelu- ja saartepoliitika

Maapoliitika eesmärk on tagada, et Soome maaelu jääks elujõuliseks ja suudaks ära kasutada oma ressursse. Maaelupoliitika visiooni kohaselt on mitmekesised maapiirkonnad riiklikuks eduteguriks. Need on aluseks ja pakuvad lahendusi hea elu, innovatsiooni, ettevõtluse ja jätkusuutliku ühiskonna tagamiseks. Soomet arendatakse tervikuna, tugevdades kohalikke võimalusi.

Maapiirkondade pakutavate võimaluste ärakasutamiseks peavad meil olema elujõulised maakogukonnad koos toimiva infrastruktuuri ja teenustega.

Alates 1. jaanuarist 2016 kuulub maaelupoliitika põllumajandus- ja metsandusministeeriumi vastutusalasse. Majandus- ja tööhõiveministeerium vastutab maaelupoliitika integreerimise eest üldise regionaalarenguga.

Saartepoliitika on Soome üks vanimaid regionaalpoliitika elemente. Valitsus määras juba 1949. aastal saartega seotud küsimustega tegelemiseks pikaajalise komitee. Saarte komiteed käsitlevad sätteid kehtestati 1961. aasta dekreediga ja 1981. aastal jõustus saarte arenguseadus. Valitsuse või ministeeriumi poolt heaks kiidetud saarte arenguprogramm on olnud saartepoliitika rakendamise peamine vahend.

Alates 1. jaanuarist 2016 kuulub saartepoliitika põllumajandus- ja metsandusministeeriumi vastutusalasse. Majandus- ja tööhõiveministeerium vastutab saartepoliitika integreerimise eest üldise regionaalarenguga.

Piirkondlik maakasutuskava loob pikaajalise (10-20 aastat) raamistiku ja suunised piirkondlikuks maakasutamiseks ning annab aluse piirkondlike eesmärkide saavutamiseks. Piirkondlik maakasutuskava on tihedalt seotud piirkondliku strateegilise programmiga, sest programmis sätestatud arengumeetmeteks võib vajalik olla piirkondlik maakasutuse planeerimine. Samal ajal võib piirkondlikku maakasutuskava rakendada ka piirkondliku strateegilise programmi kaudu.

Maaelu- ja saartepoliitika

Maapoliitika eesmärk on tagada, et Soome maaelu jääks elujõuliseks ja suudaks ära kasutada oma ressursse. Maaelupoliitika visiooni kohaselt on mitmekesised maapiirkonnad riiklikuks eduteguriks. Need on aluseks ja pakuvad lahendusi hea elu, innovatsiooni, ettevõtluse ja jätkusuutliku ühiskonna tagamiseks. Soomet arendatakse tervikuna, tugevdades kohalikke võimalusi.

Maapiirkondade pakutavate võimaluste ärakasutamiseks peavad meil olema elujõulised maakogukonnad koos toimiva infrastruktuuri ja teenustega.

Alates 1. jaanuarist 2016 kuulub maaelupoliitika põllumajandus- ja metsandusministeeriumi vastutusalasse. Majandus- ja tööhõiveministeerium vastutab maaelupoliitika integreerimise eest üldise regionaalarenguga.

Saarepoliitika on Soome üks vanimaid regionaalpoliitika elemente. Valitsus määras juba 1949. aastal saartega seotud küsimustega tegelemiseks pikaajalise komitee. Saarte komiteed käsitlevad sätteid kehtestati 1961. aasta dekreediga ja 1981. aastal jõustus saarte arenguseadus. Valitsuse või ministeeriumi poolt heaks kiidetud saarte arenguprogramm on olnud saartepoliitika rakendamise peamine vahend.

Alates 1. jaanuarist 2016 kuulub saartepoliitika põllumajandus- ja metsandusministeeriumi vastutusalasse. Majandus- ja tööhõiveministeerium vastutab saartepoliitika integreerimise eest üldise regionaalarenguga.

Regionaalarengu jälgimine ja prognoosimine

Regionaalarengu jälgimisel kasutatakse ulatuslikult nii riiklikku kui ka rahvusvahelist

statistikat ja teadusuuringuid. Piirkondlike uuringute ja prognooside teavet koostatakse ja kasutatakse laialdaselt ka piirkondlikes nõukogudes ja majandusarengu-, transpordi- ja keskkonnakeskustes (ELY-keskused).

Majandus- ja tööhõiveministeerium vastutab piirkondliku tulevikuanalüüsi koordineerimise ja selle integreerimise eest riiklikusse tulevikuanalüüsi. Tulevikuanalüüsi tegevused keskenduvad hariduse, pädevuse ja struktuurimuutuste suundumuste prognoosimisele.

Regionaalarengu olukorra ülevaade

Riigi ja maakondade vahelistel regionaalarengu läbirääkimistel kasutamiseks on loodud regionaalarengu olukorra ülevaade. See koosneb kvantitatiivsetest indikaatoritest ja kvalitatiivsest eksperthinnangust.

Olukorra ülevaade hõlmab järgmisi valdkondi: elanikkond, avaliku sektori/kohaliku omavalitsuse rahandus, piirkondlik majandus, tööhõive, ettevõtted, pädevus, tervis ja heaolu, eluase, transport ja keskkonna säästev areng.

Toetuspiirkonnad ja abi määrad aastatel 2014-2021

Tööjõud ja muud ressursid on ebaühtlaselt jaotunud ja seetõttu on ettevõtlusvõimalused piirkonniti erinevad. Valitsus võib määrata vähim arenenud piirkonnad toetuspiirkondadeks. Toetuspiirkondades võivad ettevõtted saada investeeringuteks suuremat abi kui mujal Soomes. Abi annavad ELY keskused.

Toetuspiirkonnad määratakse ELi kehtestatud kriteeriumide alusel. Peamiste kriteeriumidena kasutatakse

rahvastikutihedust, SKPd, töötuse määra ja geograafilisi eripärasid.

Enamik Ida- ja Põhja-Soomest on madala asustustiheduse tõttu toetuspiirkond. See hõlmab Lõuna-Savo, Põhja-Savo, Põhja-Karjala, Kainuu, Kesk-Pohjanmaa, Põhja-Pohjanmaa ja Lapimaa piirkondi.

Vastavalt Euroopa Komisjoni poolt igale liikmesriigile kehtestatud rahvaarvu osakaalule võib ülejäänud Soome toetuspiirkondade elanike arv olla umbes 100 000 inimest.

See abi suunatakse struktuurimuutuste ja pikaajalise languse all kannatavatesse piirkondadesse. Nendes valdkondades on vaja suuremat abi VKEdele ja vaja on ka suurettevõtete toetuskavasid. Euroopa Komisjon on Soome ettepaneku kohaselt määranud toetuspiirkonnad.

Ida- ja Põhja-Soome moodustavad I toetuspiirkonna, kus abi tase on kõige kõrgem. II toetuspiirkonda kuuluvad Salo, Somero, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari ja Konnevesi omavalitsused. Ülejäänud Soome kuulub III toetuspiirkonda, kus abi tase on kõige madalam ja suured ettevõtted ei ole abikõlblikud.

Investeeringisabi ülemmäärad aastatel 2014-2021

I Toetuspiirkond

(Ida- ja Põhja-Soome)

Suurettevõtted 15%

Keskmise suurusega ettevõtted 25%

Väikeettevõtted 35%

II Toetuspiirkond

(Salo alampiirkond, Saarijärvi-Viitasaari alampiirkond ja Konnevesi)

Suurettevõtted 10%

Keskmise suurusega ettevõtted 20%

Väikeettevõtted 30%

III Toetuspiirkond

(Ülejäänud Soome)

Suurettevõtted -

Keskmise suurusega ettevõtted 10%

Väikeettevõtted 20%

Regionaalarengut käsitlevad õigusaktid

Regionaalarengut ning Euroopa Liidu regionaal- ja struktuuripoliitikat käsitlevaid õigusakte reformiti ja need jõustusid 2021. aasta sügisel.

Regionaalarengut reguleerib regionaalarengu ja Euroopa Liidu regionaal- ja struktuuripoliitika rakendamise seadus (756/2021, nn rakendusakt). See sisaldab sätteid regionaalarengu eesmärkide, ametiasutuste ja nende ülesannete, samuti programmitöö ja koostöökorra kohta. Seadus sisaldab ka sätteid Soome regionaal- ja struktuuripoliitika programmi koostamise ja haldamise kohta, samuti Interregi programmide ja Interregi välispiiril tehtava koostöö programmide haldamise kohta.

Regionaalarengu ning Euroopa Liidu regionaal- ja struktuuripoliitika projektide rahastamise seaduses (757/2021, nn rahastamise seadus) on sätestatud järgmised toetused ja nende andmise tingimused:

1) Majandus- ja tööhõiveministeriumi ja piirkondlike nõukogude poolt riiklikest

regionaalarengu fondidest antavad toetused,

2) Piirkondlike nõukogude, ELY-keskuste ja Toiduohutusameti poolt ELi regionaal- ja struktuuripoliitika programmi vahenditest antud toetused ning

3) Riiklikust kaasfinantseerimisest saadav toetus Interregi programmide ja Interregi välispiiril tehtava koostöö programmide raames.

Seadus sisaldab olulisi sätteid toetuste taotlemise, andmise, maksete tegemise, järelevalve ja toetuse tagasinõudmise kohta. Seadus sisaldab ka erisätteid ELi regionaal- ja struktuuripoliitika programmi rakendamise kohta aastatel 2021-2027 ning sätteid Interregi programmide ja Interregi välispiiril tehtava koostöö programmide riikliku kaasfinantseerimise rakendamise kohta aastatel 2021-2027. Lõpuks sisaldab seadus sätteid nende programmide vahendite kasutamise auditeerimise kohta programmiperioodil 2021-2027

b) Parimad praktikad: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest.

Süsinikuneutraalne Lõuna- Pirkanmaa 2030 projekt

Piirkond: Akaa, Pälkäne, Urjala ja Valkeakoski

Kontakt: Ossi Kekki, projekti koordinaator,
ossi.kekki@valkeakoski.fi

Veebisait:

<https://www.valkeakoski.fi/kuntainfo-ja-hallinto/valkeakoski-tietoa/kehittaminen-ja-hankkeet/hiilineutraali-etela-pirkanmaa-2030-hanke/>

Süsinikuneutraalse Lõuna-Pirkanmaa 2030 (HEP2030) projekt rakendab 2020. aastal koostatud Lõuna-Pirkanmaa kliimaprogrammi ja ressursitarkuse tegevuskava meetmeid. Lõuna-Pirkanmaa kliimaprogrammi ja ressursitarkuse tegevuskava aastateks 2020-2030 on koostatud koostöös Valkeakoski, Akaa, Pälkäne ja Urjalaga.

Projekti eesmärk on vähendada piirkonna kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja koostada juhend kliimavaldkonda käsitleva oskusteabe haldamiseks, mida saavad kasutada ka teised

omavalitsused. Projekti rahaliste vahendite abil korraldatakse omavalitsuste juhtkonnale ja ekspertidele kliimapädevuse juhtimise alast koolitust. Projekti raames koostatakse kliimatöö ja ressursitarkusega seotud materjale, mis avaldatakse Valkeakoski linna veebilehel.

Ühistu Kukki Kasvattamo Töötoast kasvavaks ettevõtteks

Luopioineni piirkonna areng eeldab piirkonna majandusliku elujõulisuse parandamist. Jätkusuutlik majandustegevus on oluline piirkonna teenuste tagamiseks ja uute elanike jaoks atraktiivne olemise eeltingimus.

Kukkia järvepiirkonna küladel on suur ettevõtluspotentsiaal. Kukkia külade arendusprojekti 2019-2020 kogemustele tuginedes loodi kohalike ettevõtjate, ettevõtjate ühenduste ja ettevõtete koostöös uus piirkondlik inkubaator; ühistu Kukki Kasvattamo.

Ühistu on mittetulunduslik piirkondlik äriinkubaator, mis arendab ja katsetab uusi toote- ja tootmisideid ning annab edukad lahendused üle uuele ettevõtjale, et see saaks areneda või olemasolevat ettevõtet kasvatada.

Kasvattamo tegevusmudel on lihtne; me genereerime koos kohalike ettevõtjate ja aktivistidega uudse äriidee, viime läbi pilootprojekti ja seejärel anname äritegevuse

uuele või olemasolevale ettevõtjale edasiarendamiseks üle.

Kontseptsioon ei hõlma mitte ainult ühe äriidee katsetamist, vaid sellesse kuulub kogu ökosüsteemi arendamine, mis toob kasu nii olemasolevale majandustegevusele kui ka uute ettevõtete loomisele. Esimese katseprojektiga katsetati kohaliku paadiehitustraditsiooni uuendamist, kasutades piirkonna metsadest pärit haruldast ja väärtuslikku vana puitmaterjali. Aastatel 2020-2021 läbi viidud pilootprojekti tulemusena alustas uus ettevõtte Vendia Woods Oy 2021. aasta detsembris kaasaegsete paadiplankude tootmist Euroopa turule.

Kasvatamo teine pilootprojekt oli katsetada 2021. aasta suvel Luopioineni küla keskusel taluturu korraldamist.

Pirkanmaa külad seovad ja talletavad süsinikku

Asukoht: Pirkanmaa provints
 Rahastus (EUR): Koguelarve 166 278, EAFRD 69 837
 Projekti kestus: 2019-2021
 Projekti promootor: Pirkan Kylät ry
 Kontakt: heidi.hallongren@pirkankylat.fi
 Veebisait:
<https://www.pirkankylat.fi/hiiltasitovatkylat/>

Kokkuvõte

Süsinikdioksiidi sidumise ja talletamise projekt on praegu eriti aktuaalne, kuna riigid rakendavad Pariisi kokkulepet ja vajadus kliimamõjude leevendamiseks vajalike meetmete järele üha kasvab. Kõik külakoosolekud, üritused ja kohaliku kogukonna juhitud tegevused on suunatud kliimamuutuste vastu võitlemisele, kuid iga küla lisab oma tegevusele oma nüansi ja seab oma eesmärgid. Peamised kliimameetmed, mida külad on selle projekti raames rakendanud, on süsiniku sidumine ja talletamine, kasutades puitu ehitamiseks, valmistades biosütt ja istutades puid. Samuti on süsinikdioksiidi heitkoguseid kogukonna tasandil mitmel viisil vähendatud.

Kontekst

Kliimamuutust on peetud üheks peamiseks maaelu muutuste põhjustajaks. Seega on see maapiirkondade elanike jaoks tugev motivaator, et piirata oma süsinikdioksiidi heitkoguseid ja kohandada oma igapäevaelu vastavalt muutuvatele kliimatingimustele. Üheskoos kogukonnas konkreetsete tegevuste elluviimine võib suurendada nende tõhusust ja soodustada sotsiaalset kasu. Nimetatud projekt toob inimesed kokku, et arutada, milliseid tõhusaid muudatusi on võimalik teha tavaliste inimeste elus, et vähendada süsinikdioksiidi heitkoguseid. Kliimamuutuste küsimused on nii provintsi kui ka omavalitsuste tasandil väga tähtsad. Mitmed piirkonna omavalitsused püüavad lähikümnenditel saavutada süsinikdioksiidi neutraalsust. Seega toob projekt traditsioonilisse külategevusse uusi teemasid, mis on küla tuleviku seisukohalt oluline ja innustab uusi osalejaid liituma. Kohalikel kogukondadel on märkimisväärne potentsiaal leida oma süsinikuringluses uusi ökoloogilisi lahendusi, et vähendada kadusid

ja jäätmeid ning tegeleda ka süsiniku sidumise ja talletamisega. Konkreetsetest keskkonnameetmetest võib isegi saada kohaliku kogukonna kuvandi, uhkuse ja atraktiivsuse allikas kogu riigis. Sellise ühiskonna üles ehitamiseks, mis aitab kaasa nende probleemide lahendamisele, on vaja terve kogukonna tegutsemist.

Eesmärgid

Projekt aktiveerib Pirkanmaa piirkonna külasid, et nad avastaksid, arendaksid ja rakendaksid erinevaid strateegiaid ja meetmeid kliimamuutuste vastu võitlemiseks. Projekti eesmärk on

- Maapiirkondade külade teadlikkuse tõstmine ja nende suutlikkuse suurendamine, et nad mõistaksid oma süsiniku jalajälge ja võimalikke igapäevaseid kohalikke meetmeid, mida nad võiksid võtta, et aidata vähendada heitkoguseid ning siduda ja talletada süsinikku.

- Inspireerida ja toetada külasid mitte ainult kliimameetmeid rakendama, vaid võtta need vastu kui osa kogukondade tavalisest, igapäevasest toimimisest, mis õitseb ja areneb edasi ka tulevikus.

- Julgustada ja nõustada külasid leidma lahendusi, mis sobivad nende praegusele olukorrale ja vastavad nende individuaalsetele probleemidele.

- Edendada projektis osalevate külade ja teiste Pirkanmaa piirkonna kogukondade vahelist üksteisele eeskujuks olemist ning julgustada neid ühinema üleminekuga taastuvatele ja vähese süsinikdioksiidheitega lahendustele.

Tegevused

Esialgu korraldasid projektis osalevad külad kliimaüritusi, kus külakogukonnad arutasid oma küla jaoks sobivaid kliimameetmeid. Arutati muu hulgas külamaja ja selle küttesüsteemi seisukorda, jäätmekäitluse ja ringlussevõtu toimimist, külas toimuvat

transporti (kuhu ja kuidas inimesed liiguvad) ning majutusviise ja nende süsinikjalajälge. Arutati ka seda, kuhu süsinik neis tsüklites suundub ja kuidas seda piirkonnas talletada, samuti arutati piirkonna võimalusi ja potentsiaali panustada biomajandusse. Kliimaürituste päevakord oli kõigis külades sama, kuid läbiviidud tegevused ja katsed olid erinevad. Eksperimentaalsed tegevused võivad olla erinevad ja hõlmata näiteks kohaliku jäätmekäitluse ja ringlussevõtu parandamist, puude istutamist, taastuvenergia arendamist kohalike ressursside baasil, külamaja vana õliküttesüsteemi asendamist keskkonnasõbralikuma alternatiiviga, kohalike jagamismajanduskavade loomist ja nii edasi. Kas süsiniku talletamine ja külamaastiku säilitamine samal ajal on võimalik? Kõiki projekti käigus külades läbiviidud tegevusi alates kavandamisest kuni elluviimiseni kirjeldatakse ning hinnatakse ka nende tõhusust. Näiteks - milline on kliimamuutuste leevendamise meetmete ja katsekultuuride potentsiaal maaelu arengu seisukohast? Töötatakse välja vahendid vähese süsinikdioksiidheitega ja ressursitõhusate sotsiaalsete uuenduste edendamiseks ja toetamiseks, mida saab juurutada ka teistes maapiirkondades.

Peamised tulemused

Projekti eesmärk on saavutada paljude erinevate kliimameetmete rakendamine, mis jätkuvad ja arenevad külades edasi ka pärast projekti lõppu.

Loodetakse, et need levivad edasi kõikidesse Pirkanmaa piirkonna küladesse ning muutuvad osaks külakogukondade igapäevastest tegevustest.

Kuna iga küla on läbinud teadlikkuse tõstmise, ajurünnaku ja kahe eksperimentaalse kliimameetme väljatöötamise etapi, mis on kohandatud nende konkreetsele kontekstile, on projekti tulemuseks olnud 35-70 kohalikku rakendatud meetet, mille eesmärk on

Erasmus+

vähendada heitkoguseid, vähendada jäätmeid ning siduda ja talletada süsinikku. Kavandatud on uusi algatusi, nagu biosöe tootmine okstest ja muust biomassist (aiajäätmetest), kohalikud toiduringid, kogukonnaaiad, autode ühiskasutussüsteemid ja kirbuturud. Kliimameetmed puudutavad omavalitsusi, organisatsioone ja ühendusi erinevatest vaatenurkadest. Süsinikuneutraalsete omavalitsuste võrgustik (HINKU) pakub võrgustumispotentsiaali ja ka koostööd teiste riiklikult rahastatud projektidega, mis käsitlevad kliimamuutusi, metsade kasutamist, energiatõhusust jne. Mõned omavalitsused teevad küladega koostööd, et nende tööd toetada.

Peamised õppetunnid

Süsinikdioksiidi sidumise ja talletamise projekt pakub maapiirkondade inimestele vahendeid kliimamuutuste vastu võitlemiseks.

Inimeste koondamine kliimameetmete ümber, mis pakuvad uusi biomajanduse ja ringmajanduse võimalusi ning suurendavad külade atraktiivsust, edendab tugevat kogukonnatunnet ja tugevdab sotsiaalset kapitali.

See projekt ja külades läbiviidud kliimameetmed on ülekantavad Soome teistesse piirkondadesse ja neid võiks korrata ka välismaal.

Igapäevasel tegevusel on suur potentsiaal, kui sellega tegeleda ühiselt, ning maapiirkondades on vaja sihipäraseid meetmeid valdkonna jõupingutuste edendamiseks ja toetamiseks.

4) UNGARI

a) Ülevaade toimivatest riiklikest/piirkondlikest programmidest

Ungaris on 3 NUTS I tasandi suurpiirkonda, 8 NUTS II tasandi planeerimis- ja statistikapiirkonda (need on riigis peaaegu kõigi ELi fondide aluseks), 19+1 maakonda (NUTS III; +1 on pealinn); maakonnad koosnevad ringkondadest (NUTS IV), seejärel on kohalikud omavalitsused (NUTS V). Omavalitsustel oli võimalus koonduda mikropiirkondade ühendustesse ja LEADER tegevusgruppidesse, et edukamalt vahendeid saada, ja sel juhul pidid nad looma ühise arengukava, et vältida huvide konflikte, kuid ruumilise arengu seadusega kehtestati maakondades piirkonnad (põhimõtteliselt sama pädevusega, ainult et piirkonnad loodi valitsuse poolt ülaltpoolt 2014. aastal, lähtumata üksikute omavalitsuste eelistustest), seega lõpetati seda tüüpi koondumised. LEADER-tegevusgrupid on küll endiselt aktiivsed ja neil on aeg-ajalt võimalik saada ELi vahendeid oma strateegilise kava koostamiseks.

Poliitilisest vaatenurgast, lisaks parlamendivalimistele hääletavad valijad ka oma maakonna valitsuse üle, ning nendel maakonna valitsustel peavad olema igaks eelarveperioodiks strateegilised plaanid, kooskõlas ELi toetustega. Ka maakonnakeskustel on sellised plaanid ja igal omavalitsusel või piirkonnal, kes soovib raha taotleda, peab olema plaan tulevaste arengute kavandamiseks. Kohalikel

omavalitsustel, eriti väikestel omavalitsustel (tavaliselt küladel) peavad olema kohalikud võrdsete võimaluste programmid, milles on ära toodud kohalikud ressursid, statistilised andmed külaelanike kohta (nende arv, sissetulek, eluasemetingimused) ja olemasolevad teenused (lasteaed, kool, arstid jne). Selles tuleb välja tuua kohalike elanike seas ohustatud rühmad (tavaliselt naised, lapsed, eakad, vähekindlustatud ja vaesuses elavad inimesed, sageli romad). Nendes dokumentides tuleb koostada plaanid, kuidas soovitakse nende ohustatud rühmade elujärge parandada, seega tuuakse nimetatud programmides sageli välja strateegilised kavad uute majade ehitamiseks, paremate teenuste loomiseks, arenguprogrammide ja koolituste pakkumiseks, asula kohalikele elanikele elamisväärsemaks muutmiseks (kohalikud festivalid, kogunemised, ühisruumid jne). Need programmid koostatakse 5-aastaseks perioodiks ja need vaadatakse üle iga kahe aasta tagant omavalitsuse üldkoosolekutel. Maakonnakeskuste ja suuremate linnade puhul on nõutav sama dokument, kuid seda nimetatakse integreeritud kohalikuks arengustrateegiaks ja see sisaldab tavaliselt statistilisi andmeid ja arenguprojekte ka lähedalasuvate asulate kohta, mida linna strateegia võib mõjutada.

Kui omavalitsus soovib koostada kohaliku strateegilise tegevuskava, tuleb järgida mitmeid seadusi:

- 314/2012 (XI.8) valitsuse määrus,
- 1997 LXXVIII tehiskeskonna kujundamise ja kaitse seadus
- XXI/1996 Ruumilise arengu ja ruumilise planeerimise seadus, mis - nüüd kooskõlas ELi määrustega - kontrollib, kuidas valitsus, kohalikud omavalitsused piirkondlikul, maakondlikul ja kohalikul tasandil

võivad luua ja/või lubada oma piirkonnas projektiplaane.

Kõige olulisemad erinevused nende strateegiatega ja tegevuskavade vahel on järgmised:

- asustuse arengukontseptsioon - pikemaks, tavaliselt 10-aastaseks perioodiks, peab sisaldama selliseid osi nagu visioon (ühiskonna, majanduse, maastiku, loodus- ja tehiskeskonna osas), eesmärgid (üldised ja alaeesmärgid), lähteandmed, mis on abiks edasisele arengule ning rakendamise vahendid ja seire.
- Integreeritud asustuse arengustrateegia - tavaliselt 5-aastaseks perioodiks, peab sisaldama järgmisi osi - kesktasandi eesmärgid ja nende seosed, rakendamist abistavad sekkumised, segregatsioonivastane kava (juhul kui asulas on segregatsiooniala), seosed teiste kohalike kavadega, riskianalüüs ja rakendamise vahendid ning seire.
- omavalitsuste ühisplaaniid - oma pädevuses, konkreetseid nõutavaid osi ei ole.

b) Ülevaade toimivatest riiklikest/piirkondlikest programmidest

Kohaliku arengu toetamiseks on mitmeid programme, mida saab integreerida kohalikesse strateegiatesse. Enamik neist toimib otseselt või kaudselt ELi fondide kaudu ja paljusid neist rakendavad valitsusvälised organisatsioonid. Omavalitsused taotleavad tavaliselt struktuurilise arenguga seotud projekte - uued teed, asulate vahelised jalgrattateed, omavalitsuse hoonete (raekoda, bürood, koolid jne) energiatõhususega seotud projektid. Teised taotlejad, näiteks valitsusvälised organisatsioonid, võivad aga taotleda projekte, mille eesmärk on sotsiaalne areng, rühmade arendamine ning haridus- ja/või sotsiaalsete oskuste parandamine.

Kohalikul tasandil on praegu kõige olulisemad järgmised:

Kindla alguse majad (Sure Start Houses) - põhineb Briti kindla alguse programmil ja selle eesmärk on aidata kõige ebasoodsamates piirkondades elavaid lapsevanemaid ja alla kolmeaastaseid lapsi.

Tanoda võrgustik - koolipäevajärgne programm sotsiaalselt ja rahaliselt ebasoodsas olukorras olevatele lastele, et neil oleks samasugused võimalused nagu on nende jõukamatel eakaaslastel - programmid hõlmavad järeleaitamistunde, pereprogramme, väljasõite jne.

Heategevusorganisatsioonid - mitte traditsioonilised organisatsioonid, mis koguvad ja jagavad annetusi, vaid need, mis kaasavad ebasoodsas

olukorras olevaid sihtrühmi aktiivselt oma töösse. Mitmed neist rühmadest töötavad romadega ja kuigi nad sageli koguvad nende heaks annetusi, korraldavad nad ka kogukonnaprogramme, loovad spetsiaalselt neile töökohti ja juhendavad nende lapsi, tavaliselt mitteformaalses õpikeskkonnas.

Sotsiaalsed ettevõtted - loodud selleks, et valitsusvälised organisatsioonid ei sõltuks ainult projektirahadest, säilitades samas oma sotsiaalse arengu eesmärgid ja meetodid. See tähendab, et neil on sotsiaalne missioon ja selle asemel, et jätta kasum endale, jagatakse see abisaajatele ja kasutatakse seda organisatsiooni toimimise säilitamiseks. Ungaris alustasid paljud sotsiaalsed ettevõtted ELi vahendite abiga, kuid pärast projektide lõppemist ei olnud mitmed neist piisavalt kasumlikud, et oma tegevust jätkata. Üks meie juhtumiuuringutest räägib ühest edukast näitest ja üldiselt võib öelda, et edukad kaasavad alati kohalikke elanikke, lähtuvad alati tegelikust vajadusest kogukonnas ja turul ning ei konkureeri naaberasulatega, vaid teevad nendega koostööd. Kasum jaotatakse kasusaajatele ja seda kasutatakse organisatsiooni toimimiseks, selle asemel et anda see tagasi eraomandisse.

b) Parimadpraktikad: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

Alsómocsolád, nutiküla

Üks kuulsamaid näiteid Ungaris, mis keskendub küladest väljarände peatamisele ning on suunatud kaasaegsetele meetoditele ja tavadele. Alsómocsolád oli üks esimesi külasid, kus toimus digitaliseerimine, seal on oma valuuta ja see meelitab ligi uusi elanikke.

Projekti juht: Dicső László, linnapea

Küla suurimaks väljakutseks oli see, et noored ja kõrgema haridustasemega inimesed kolisid ära, seega pidi omavalitsus selle trendi peatama. Selleks koondas omavalitsus spetsialiste, et luua oma arengukava, käivitada oma mentorlusprogramm elanike ligimeelitamiseks, kasutada asulas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat jne.

Põhiteave — parima praktika asukoht

Baranya maakond - Hegyháti piirkond

- Elanike arv : 351
- Pindala: 13 km²

Ajalugu

Alsómocsoládist on leitud pronksiajast ja Rooma ajast pärit arheoloogilisi leide. Türgi ajal asulat rüüstati, kuid põgenenud elanikud pöördusid tasapisi tagasi ja ehitasid veidi eemale uue küla. 17. sajandi lõpus asustasid paikkonda serblased. Sajandite jooksul on lisaks ungarlastele siin elanud ka valloone, slaavlasti, sakslasi ja itaallasi, kuid tänapäeval on kõige olulisemad rahvusrühmad ungarlased ja sakslased.

Sihtrühmad (kes saavad sellest kasu?).

Esialgu oli pilootprojekti sihtrühmaks küla ja aja jooksul kõik külad või asulad, mis olid huvitatud säästvast arengust. Arengute raames võib eristada kolme põhitegevust (sageli need kattuvad ja tugevdavad üksteist).

- küla elanikele elamisväärsemaks muutmine
- kontaktid teiste institutsioonidega, võrgustike loomine omavalitsustega
- potentsiaalsete elanike ligimeelitamine

Nende meetmete raames hakkas omavalitsus kasutama IKT vahendeid, et muuta institutsioonid kättesaadavamaks. 1997. aastal asus seal riigi esimene internetipunkt ja loodi süsteem, kus omavalitsuses saab peaaegu kõike teha internetipõhiselt. Küla nimetati peagi väikese küla prototüübiks ja 2016. aastal lõi omavalitsus sarnaste asulate võrgustiku.

Samuti teeb omavalitsus koostööd teiste asulatega olemasolevate looduslike elupaikade kaitsmisel ja säilitamisel, loodi oma kaitseala ja kutsuti teisi omavalitsusi üles algatusega ühinema.

Potentsiaalsete elanike ligimeelitamiseks on loodud mentorlusprogramm neile, kes soovivad Alsómocsoládi kolida. Programmi raames korraldatakse neile inimestele mitmepäevaseid külaskäike, et oleks võimalik

küla igapäevaelu tundma õppida, seejärel on võimalik programmi osalema kandideerida.

Viimastel andmetel (november 2021) elab külas 187 tööealist inimest.

Osalejad (kes töötas, mida tegi)

Kõige aktiivsem osaleja on külavanem, kes juhib küla alates 1990. aastast. Tema oli enamiku ideede autor, tema pühendumus ja aktiivsus asula arendamisel on see, mis neid projekte käigus hoiab. Projektidele aitavad palju kaasa ka omavalitsuse töötajad, mentorlusprogrammi mentorid, kuid kogu kogukond on väga aktiivne koos oma elava kodanikuühiskonna elu, kohalike pidude ja avatusega uutele ideedele.

Projekti eeldatav areng

Omavalitsus soovib saada energeetiliselt sõltumatumaks, mis tähendab, et propageeritakse päikesepaneelide paigaldamist ka eramajadele, mitte ainult omavalitsuse hoonetele.

Samuti soovivad nad saada uute tehnoloogiate sõlmpunktiks, mis tähendab seda, et ollakse avatud IKT-tehnoloogiate pilootprogrammidele ja -meetoditele.

Väljundid (mida tehti - kogus, kvaliteedimuutus).

Tegevuse teema :

- kohalikud arengud
- võrgustumine
- elanike ligimeelitamine

Alsómocsoládis asub kohalik eakate hooldekodu, mis pakub 46 inimesele elamisruumi ning päevahoidu neile, kes ei soovi sinna alaliselt kolida. Eakatele pakutakse füsioteraapiat, psühhiaatrieenust vaimse heaolu tagamiseks ja sotsiaalhooldust.

Asulas on raamatukogu ja digitaalse heaolu punktid. Mis puudutab sporti, siis on olemas spordipark, spordiplats lähedalasuvas metsas ja küla mänguväljak, kuhu saavad minna nii lapsed kui ka täiskasvanud. Külalistel on võimalik ööbida kohalikus külalistemajas. Alsómocsoládis on aktiivne elu; tegutseb 13 kodanikeühendust alates spordiklubidest kuni noortevalitsuseni, mis kõik aitavad kaasa asula plaanide ja elu kujundamisele. Kuna külas on tihedalt seotud kogukond, kuid seisti silmitsi noorte arvu vähenemisega, käivitas omavalitsus 2014. aastal Tulevikutöötaja programmi.

Tulemused / kasu - edulugu (mida saavutati, kuidas, miks)

Aastate jooksul saavutas Alsómocsolád oma peamise eesmärgi, milleks oli uute elanike ligimeelitamine ja asula elamisväärsemaks muutmine. Uued elanikud on mitmes intervjuus öelnud, et külas on olemas kõik, mida keegi võib vajada, ja mida ei ole (näiteks kohalik kool), on lähedal olemas.

Omavalitsusüksus on välja arendanud kaasaegse ja ligipääsetava infrastruktuuri - vanadekodu, raamatukogu arendamine internetipunktiks.

Kuigi külades on kõige enam levinud spordiala jalgpall, on Alsómocsoládis võimalik harrastada ka muid spordialasid.

Kuna küla on saanud eriti kuulsaks pärast oma valuuta (*rigac*) kasutuselevõttu, mida saab kasutada kohalikus toidupoes, kohalike maksude tasumiseks jne, hakkas küla ligi meelitama ka turiste, nii et omavalitsus asutas ka külalistemaja ja hosteli.

Omavalitsuse edu aluseks on see, et seal ei tahetud jääda ega pöörduda tagasi oma põllumajanduslike juurte juurde, vaid sooviti asulat moderniseerida, toetudes samas tugevalt kogukondlike sidemete tugevdamisele ja kohalike elanike kaasamisele otsustusprotsessi.

Milliseid probleeme tulemuste saavutamisel esines

Alsómocsoládil olid alguses samasugused probleemid kui teistel piirkonna väikestel küladel - raskused ühistranspordiga, sporaadiline tööstus piirkonnas, kõrgharidusega inimeste väljaränne ja piirkonna üldine vaesus (kuulub riigi 33 kõige ebasoodsamas olukorras oleva piirkonna hulka).

Omaavalitsus ei saanud muuta piirkondliku tasandi küsimusi, seega hakkas ta arendama asju, millest jõud üle käis - kommunaalteenused, avalikud teenused, telekommunikatsiooni moderniseerimine, kohalike elanike tugev kaasamine.

Ka kohalikud olid alguses uute elanike suhtes veidi häbelikud, kuid mentorlusprogramm aitas mitte ainult uutel, vaid ka vanadel olijatel kogukonda laiendada.

Nüüd soovib omaavalitsus paigaldada päikesepaneelid võimalikult paljudele küla majadele ja see võib õnnestuda, sest praegu on riiklikult toetatud projektid, mis eraisikuid selles toetavad.

Nõuanded, näpunäited

- Tuvastage kohalikud vajadused ja leidke neile nutikad lahendused.
- Olge riigist võimalikult sõltumatu, ärge oodake nende ressursse.
- Meelitage ligi nii ettevõtjaid, intellektuaale kui ka töötajaid.
- Tehke koostööd oma naabritega - olge osa võrgustikest, ärge monopoliseerige kõike, mis teil on.
- Kaasake alati kogukonda, tervitage väljastpoolt tulijaid.

- Otsige pidevalt võimalusi kasvamiseks.

Gömörszőlős, isemajandavate külade katseprojekt

See oli riigi üks esimesi isemajandavaid külasid, kus oli oma nägemus jätkusuutlikkuse ja keskkonnasõbralike lahenduste kohta. Selle mudeli löid spetsialistid, kes kasutasid Gömörszőlős'i katseprojektina ja selle tulemusi peetakse siiani valdkonnas ühtedeks parimateks.

Põhiprobleem oli sama, mis tol ajal väikestes maakülades ja isegi suuremates linnades. Pärast sotsialistliku korra kokkuvarisemist olid inimesed hädas tööga – teatud töökohad kadusid koos selle ajastu lõpuga. Töötuse määr tõusis, töökohad kaotati ja need, kes suutsid (peamiselt noored), kolisid ära, vabadele töökohtadele lähemale.

1993. aastal valis Miskolci Säästva Arengu Ökoloogia Sihtasutuse Instituut küla oma jätkusuutlikkuse programmi asukohaks ja sellest ajast alates on asula parima praktika näiteks kõigile, kes on huvitatud keskkonnateadlikust asula arendamisest.

Põhiteave parima praktika asukoht

Gömörszőlős on väike küla Ungaris; selle pindala on 8,77 km² ja elanikearv 81. Asula asub Põhja-Ungari piirkonnas.

Ajalugu

Asula sai nime Gömörszőlős 1906. aastal, enne seda oli selle nimi Poszoba. Alates 1991. aastast on see iseseisev küla. Tänapäeval on Gömörszőlős ainuke asula Ungaris, mis hoiab endiselt alles ajaloolise Gömör ja Kis-Hont maakonna nime.

Sihtrühmad (kes saavad sellest kasu?).

Esialgul oli pilootprojekti sihtrühmaks küla ja aja jooksul kõik külad või asulad, mis olid huvitatud säästvast arengust. 1993. aastal käivitati programm "Gömörszőlős, jätkusuutlik küla", mille raames Miskolci Säästva Arengu Ökoloogia Sihtasutuse Instituudi töötajad rajasid keskkonnasõbralikke tehnoloogiaid tutvustava koolituskeskuse ja viisid ellu projekte, mis edendasid kohaliku käsitöö ja kohalike traditsioonide säilimist.

Alates loomisest on küla viinud ellu mitmeid keskkonnateadlikke tegevusi (päikesepaneelid, säästev põllumajandus, keskkonnasõbralikud majad) ning korraldab regulaarselt koolitusi otsustajatele, ettevõtjatele ja teistele huvitatud isikutele säästva põllumajanduse ja kogukonna ehitamise tehnikate kohta.

Osalejad (kes töötas, mida tegi)

Kõige aktiivsemateks arendajateks peetakse sihtasutuse liikmeid, nad on projektide loojaks, kuid nende projektide elluviimisel oli oluline ka partnerlus omavalitsusega.

Omavalitsusjuhid toetasid läbi aastate projekte ja osalesid aktiivselt arendustegevustes.

Võib öelda, et Gömörszólós on aktiivne kodanikuühiskond. Ka elanikud on projektidest huvitatud ja aktiivsed, paljud neist kasutavad oma aedades multšimistehnikat. Ka teised küla kodanikuühendused osalevad väga aktiivselt nendes projektides.

Väljundid (mida tehti - kogus, kvaliteedimuutus).

Tegevuse teema :

- koolitusbaasi loomine neile, kes on huvitatud jätkusuutlikust arengust
- koolituste ja õpikodade korraldamine
- säästvatel meetoditel põhinevate turismirajatiste loomine
- meetodite ja edu levitamine teistes asulates

Alates 1992. aasta asutamisest on organisatsioon rakendanud mitmeid projekte, mis on seotud keskkonnateadliku jätkusuutlikkusega, ja seda mitte ainult Gömörszólós, vaid ka Miskolci ümbruses.

Projekti eeldatav areng

Sihtasutuse viimases finantsaruandes märgiti, et aasta jooksul oli sihtasutuse tegevusest kasu peaaegu 10 000 inimesel, sealhulgas nendel, kes said pandeemia ajal sanitaarpakke. Sihtasutus jätkab oma tööd keskkonnakaitse, keskkonnateadlikkuse ja jätkusuutlikkuse valdkonnas.

Gömörszólós on nendes valdkondades endiselt tugev kaubamärk ning sihtasutuse peamine eesmärk ei ole eelkõige kasum, vaid tulemuste ja meetodite levitamine, eriti

nende seas, kes teevad otsuseid kohalikul või riiklikul tasandil.

Sihtasutus on üsna edukalt hankinud oma tööks vajalikke riiklikke ja rahvusvahelisi toetusi ning on võimeline oma tööd jätkama.

Lisaks sellele on suudetud koos omavalitsuse ja kohalike elanike abiga rekonstrueerida mitu traditsioonilist hoonet, mis sobivad küllastajatele ka pikemaks peatuspaigaks.

Tulemused / kasu - edulugu (mida saavutati, kuidas, miks)

Gömörszólós oli riigi esimene keskkonnateadlik küla, ammu enne seda, kui jätkusuutlikkus ja keskkonnasõbralikud meetodid muutusid peavoolu-teemadeks. Seal kohandati edukalt rahvusvahelisi meetodeid ja töötati välja enda omi, tuginedes kohalikele ressurssidele ja kohaliku kogukonna võimalustele. Siit said alguse mitmed tavad, mis hiljem muutusid populaarseks sarnastes projektides, näiteks kogukonna kaasamine, kodus õllepurkidest päikesepaneelide valmistamine, kohalikele ja külalistele lihtsate nippide õpetamine, kuidas kasutada oma keskkonda keskkonnasõbralikumalt jne.

Projektid saavutasid aastate jooksul üleriigilise edu, organisatsiooni asutaja sai oma saavutuste eest riiklike auhindu ja kuigi organisatsioonil ei ole müügiks käsitsi valmistatud tooteid, viivad nad oma intellektuaalsete tulemuste levitamiseks ellu töötubasid, projekte ja kogukonnaprogramme.

Lisaks, kuigi elanikkond ei ole konstantne, kaasnes projekti tulemusena see, et elanike arv külas tasapisi kasvab.

Milliseid probleeme tulemuste saavutamisel esines

Suurim probleem tegevuste seisukohast on see, et küla ise asub otse piiri ääres, kaugel suurematest asulatest, ja on nn „kott-küla“, kuhu sisse toob ja kust välja viib ainult üks tee. Ka sinna jõudmine on raske, seega pidi asula välja töötama meetodi, et kui ka ei suudeta peatada külast väljarännet, siis vähemalt tuleb see muuta elanikele elamisväärseks.

Õnneks oli organisatsiooni asutajal kogemusi säästva põllumajanduse valdkonnas ja ka omavalitsuse juhtkond oli projekti käivitamisele avatud. Heade ja aktiivsete suhete olemasolu mitte ainult omavalitsuse, vaid ka teiste organisatsioonide ja küla elanikega on tulemuste saamiseks väga oluline.

Kuna aga sihtasutuse peamine sissetulek on projektirahad, võib nende vahendite lõppemise korral tekkida probleeme. Nagu paljud projektipõhised arendustegevused riigis, on peamine probleem see, et organisatsioonid sõltuvad toetusvahenditest.

Nõuanded, näpunäited

- Pange paika visioon.
- Kasutage meetodeid, mis on kohapeal saavutatavad ja hõlpsasti rakendatavad.
- Olge osa kogukonnast, mitte kõrvalseisja, kes teab paremini.
- Olge loominguiline, avatud ja nähtav.
- Suhelge teiste kohalike asutuste ja kogukonnaga.
- Hoidke silmad lahti uute võimaluste suhtes, otsige alati võimalusi kasvamiseks.

Mainekujundus Trizsis

Trizsi omavalitsus koos kohaliku sotsiaalse ettevõttega (mille asutas omavalitsus) lõi oma kaubamärgi, kasutades küla ressursse. Sellest, mis algas kohaliku päritoluga mooside ja siirupite loomisega, sai kiiresti kaubamärk, mida saab müüa ka mujal riigis, ning tänu edukale turundusele hakkas kogu küla arenema.

Põhiküsimus, millega loojad pidid silmitsi seisma, oli, nagu paljudes teistes riigi väikeasulates, oskustöölise ja noorte väljaränne, sest kohapeal ei olnud neile sobivat töökohta. Kuna olemasolevatest töökohtadest oldi suhteliselt kaugel, hakkasid noored kolima töökohtadele lähemale, mis tähendas ka seda, et need, kes kohapeale jäid, olid enamasti vanemad, vähem kvalifitseeritud või ei olnud neil võimalik ära minna (nt pereliikmete eest hoolitsemise, töövõimetuse tõttu jne).

Keskkonnateadlike külade, nagu Triž, ühistest tugisammastest oli kõige olulisem sotsiaalne jätkusuutlikkus, millele järgnesid majanduslik ja keskkonnavalne jätkusuutlikkus (kuid need olid palju vähem olulised kui elanike arvu vähenemise peatamine). Riiklikud ja ELi rahalised vahendid olid arendustegevuste käivitamiseks hädavajalikud ning küla sõltub neist endiselt, kuigi teenitakse ka muljetavaldavalt kasumit. Majanduslik iseseisvus on veel kaugel, kuid Trizis on selle saavutamise teel.

Põhiteave parima praktikka asukoht

Borsod-Abaúj-Zempléni maakond - Putnoki piirkond

- Elanike arv : 203
- Pindala: 10,25 km²

Ajalugu

Esimesed kirjalikud teated pärinevad 1275. aastast, kuid koht oli juba varem asustatud. Küla tühjenes täielikult türklaste okupatsiooni ajal ja asustati alles hiljem uuesti. Aastaks 1773 oli lisaks ungari elanikkonnale märkimisväärne ka paigale jäänud karjaste arv. Küla ei sobinud oma asukoha tõttu põlluharimiseks, mistõttu selle elanikud tegelesid loomapidamisega.

Sihtrühmad (kes saavad sellest kasu?).

Tegevus algas kohaliku sotsiaalse ettevõtte loomisega, mille eesmärk oli pakkuda töökohti neile, kellel olid head tööoskused ja valmisolek õppida, kuid omavalitsuse ainus võimalus oli sel ajal pakkuda neile töökohti avaliku tööprogrammi raames.

Ungaris alustati 2009. aastal registreeritud töötutele suunatud avalikku tööprogrammi, et nad saaksid uuesti kohaneda tööltamisega ja saaksid taas tööle minna. Idee oli, et selles üleminekuprogrammis saaksid töötud õppida uusi oskusi ja elukutseid ning neil oleks kaitstud töökeskkond, kuni nad õpivad "päris" töökohtadel adekvaatselt töötama. Teisest küljest said omavalitsused raha nende inimeste palkamiseks ja andsid neile üsna lihtsaid ülesandeid, nagu näiteks tänavate puhtana hoidmine, omavalitsuse põldudel töötamine jne.

Siiski on programmil omad probleemid, antud juhul oli probleemiks see, et inimesed, kes osalesid Trižis programmis, olid enam kui võimelised töötama (neil oli piisav haridustase, töökogemus jne), ent probleemiks oli see, et nad ei suutnud leida tööd oma külas või selle lähedal. Kuna avalikus tööprogrammis on tasu alla miinimumpalga (seega motiveeritakse inimesi tagasi peamisele tööturule minema), oli idee luua sotsiaalne ettevõtte, kus mitmed neist inimestest saaksid teha sama tööd,

mida nad teevad programmi raames, aga täispalga eest.

Seega olid peamiseks kasusaajaks need inimesed, kes said avaliku tööprogrammi asemel töötama hakata sotsiaalses ettevõttes. See on ka hea motivaator neile, kes praegu programmis osalevad. Lisaks sai kogu kogukond ettevõtte tööst kasu, kuna see oli tugev katalüsaator kogukonna tugevdamiseks, andis neile eesmärgi ja käivitas külas mitmeid muid arenguid (külalistemaja, turismirajad metsas).

Trizs on ka üks väheseid ökoloogiliselt teadlikke külasid, mis suutis ümber pöörata rahvaarvu vähenemise ja jõuda rahvaarvu kasvuni (mis oligi arendustegevuste peamine eesmärk).

Osalejad (kes töötas, mida tegi)

Idee autor ja kõige aktiivsem osaleja oli külavanem ja 11 kohalikku elanikku, kes 2015. aastal sotsiaalse ettevõtte asutasid. Välja võib tuua ka ettevõtte juhtkonna, kes vastutas kaubamärgi loomise ja selle haldamise, kaubanduspartnerite leidmise ning toodete levitamise eest.

Ettevõtte sai tasuta enda kasutusse tootmis- ja kauplusehoone ning masinad. Suurem osa kuludest on materjalikulud ja personalikulud.

Väljundid (mida tehti - kogus, kvaliteedimuutus).

Ettevõtte eeldatav areng

Igal aastal lisandub meie sotsiaalsele ettevõttele mõni tegevus. Mõned tegevused antakse üle teisele ettevõttele, mis ei ole veel sotsiaalne ettevõtte. 2020. aastal plaanime alustada puuviljakuivati käitamist ja liikuda edasi kortermajade ehitamisega. Samuti soovime osaleda valla taristu - teede ja kõnniteede - laiendamises. Plaanis on ka eakatele kogukonnakeskuse ehitamine. Lisaks soovime laiendada partnerlussuhteid, parandada ja suurendada kliendisuheteid, laiendada olemasolevat tootmist, töökodasid ja uute korterelamute ehitamist.

Tulemused / kasu - edulugu (mida saavutati, kuidas, miks)

Kaubamärki „Trizsi maitset“ kandvad tooted on välja töötatud avalikus tööprogrammis töötavate koduperenaiste retseptide ja katsetuste põhjal. Kliendid valivad tooteid enamasti nende koduse maitse ja haruldaste maitsekoosluste tõttu, näiteks pirnimoos valge šokolaadiga, aprikoosimoos lavendliga, rummišokolaad ploomiga jne. Kõige populaarsem siirup on vanaema vaarikasiirup, kuid omanäolised on ka männikasvusiirup, salvei- ja lavendlisiirup.

Tooted valmistatakse sotsiaalse ettevõtte hallatavas väikeses puuviljatöötlemisettevõttes, mis viidi ellu avaliku tööhõiveprogrammi "Kõrge lisandväärtuse" meetme raames ja käivitati 2018. aasta suvel. Ettevõttel oli FOCUS programmi (2018-2020) jooksul võimalik tööle võtta 6 inimest.

Tooted on valmistatud peamiselt töötajate kasvatatud ja kogutud puuviljadest ja

maitsetaimedest ning piirkondlikelt tootjatelt ostetud toorainetest.

Erilised tooted on toonud ettevõttele ja ka külale mitmeid piirkondlikke auhindu ja riiklikku tunnustust. Lisaks sellele kannavad tooted Borsod-Torna-Gömöri ühingu kaubamärki "Parim kodus valmistatu".

5) ITAALIA

a) Ülevaade toimivatest riiklikest/piirkondlikest programmidest

I. SOTSIAALNE ETTEVÕTLUS ITAALIAS JA TORINO LINNAS

Sissejuhatus

Sotsiaalne ettevõtlus mängib tänapäeva ühiskonnas olulist rolli. Selles kontekstis, mis puudutab sotsiaalse kutsumusega ettevõtete ja idufirmade kategooriat, võiks sotsiaalse innovatsiooni (või sotsiaalse mõju, sotsiaalse kutsumuse, kuidas iganes seda nimetada) ettevõtlusinkubaatoritel olla oluline roll nõudluse tekkimise ja kapitaliga sidumise toetamisel. Mis on täpselt sotsiaalne mõju ja sotsiaalsed ettevõtted Itaalias? Sotsiaalne mõju on loomulikult positiivne, mõõdetav, pakkudes uuenduslikke lahendusi laialt levinud probleemidele ja parandades laiate elanikkonnarühmade elukvaliteeti. Sotsiaalse mõjuga ettevõtte on organisatsioon, mis tutvustab sotsiaalseid uuendusi. Üha enam on sotsiaalseid ja mittetulunduslikke ettevõtteid, mis teevad äri, loovad väärtust ja jõukust, ja mille ülesanne on luua uuenduslikke tooteid, teenuseid või mudeleid sotsiaalsete vajaduste rahuldamiseks ja majandusliku arengu loomiseks, et lahendada suurimaid inim-, keskkonna- ja terviseküsimusi. Sotsiaalsed ettevõtted on

hakanud Itaalias ja ka Torinos jõudsalt arenema, seda ka sotsiaalinkubaatorite märkimisväärse abi ja toetusega. Sotsiaalinkubaatorid mängivad olulist rolli kiirendusprogrammide korraldamisel, et suurendada sotsiaalsete ettevõtete arvu, samuti pakkuda toetust, teadlikkust, koolitust, võrgustike loomist jne.

1. Sotsiaalne ettevõtlus Itaalias

Itaalias on suundumus positiivne, eriti tänu idufirmade uuenduslikule rollile. "Sotsiaalne innovatsioon" on valdkondadevaheline teema, isegi kombineeritud inkubaatorimudel pakub oma eeliseid, kuna see suudab luua positiivset suhtlust väga erinevate ettevõtjate vahel ja edendada kultuurilist innovatsiooni nende seas, kes ikka veel ajavad sotsiaalse mõju segamini kasumitaotlusega. Inkubaatoritel on nende sotsiaalsete ettevõtete toetamisel võtmeroll, mitte ainult ärimudeli arendamise, juhtimisalase juhendamise ja sotsiaalse mõju hindamise toetamisel, vaid ka - ning eelkõige - suhete ja kapitaliuuringute osas, pakkudes võimalikke investeerimisvõimalusi. Tuvastatud inkubaatorite liigid, mis on aidanud kaasa sotsiaalsete ettevõtete edendamisele, olid järgmised:

- Ettevõtlusinkubaatorid - 0 % ettevõtetest, millel on märkimisväärne sotsiaalne mõju, on inkubeeritud.
- Segainkubaatorid - üks kuni 50% ettevõtetest, millel on märkimisväärne sotsiaalne mõju, on inkubeeritud.
- Sotsiaalinkubaatorid - üle 50% ettevõtetest, millel on märkimisväärne sotsiaalne mõju, on inkubeeritud.

Inkubaatorite pakutavad teenused on tavaliselt järgmised:

- Sotsiaalinkubaatorid kaaluvad sotsiaalse mõju hindamise teenuste, koolituse ja nõustamise, toetuse, töötubade, võrgustike loomise jms pakkumist.

- Ettevõtlus- ja juhtimiskoolitus: teenus, mida peetakse kõige asjakohasemaks nende jaoks, kes inkubeerivad märkimisväärse sotsiaalse mõjuga organisatsioone, sega- ja sotsiaalinkubaatorid.

II. TORINO LINNA SOTSIAALNE JA LINNAARENG

Sissejuhatus

Linnade äärealasid vaadeldakse sageli kui linna ja selle tulevaste väljakutsete uurimise sümboliseid lähtekohti. Torino äärealad annavad eriti palju teavet linna ajaloo, demograafiliste suundumuste ja sotsiaalkultuuriliste muutuste kohta. Selleks, et püüda lahendada vaesuse ja marginaliseerumise probleeme, on Torino linnavalitsus aastate jooksul välja töötanud mitmeid linnade taaselustamise kavasid, mis hõlmavad nii linnaehituslikke ümberkorraldusi kui ka sotsiaalse tegevuse edendamist erinevate ühenduste mobiliseerimise kaudu. Neist keskne projekt „Perifeeria“ (1997-2005) ja selle „linnade taastamise programmid“ on eriti iseloomulikud sekkumise ja visiooni sellisele liigile, mida iseloomustab sotsiaalsete suhete tugevdamisele ja kogukonna loomisele keskendunud ümberkujundamise idee. Torinosse jõudis suur hulk riiklikke ja riikidevahelisi ressursse, nii avalikke kui ka

eravahendeid, ning töötati välja linna ümberkujundamise suurprojektid. Toona oli peamine idee, et linnaarengukava oli linna juhtimise ja ümberkujundamise vahend: loodi uusi linnaosasid ja uusi linnakeskusi, näiteks linna „Selgroogude“ ümberkujundamine ja suure hulga suurte mahajäetud tööstuspiirkondade taaskasutamine.

III. IMMIGRANTIDE INTEGRATSIOON TORINO LINNAS

Sissejuhatus

Torino linn püüab edendada integreeritud lähenemisviisi rändele ja pagulaste haldamisele. Torino võtab lisaks sellele kasutusele detsentraliseeritud lähenemisviisi sisserändajate integreerimisele. Kogu Itaalia Piemonte piirkonnas võetakse detsentraliseeritud kohtades vastu 10 000 pagulast. Torinot iseloomustab ka märkimisväärne ja heterogeenne sisserändajate hulk, mis muudab linna maastikku. Linnade taaselustamise protsessid, rändevood ja etnilise majanduse kasvust tingitud muutused koos üleminekuga varem autotööstusele orienteeritud majanduselt teadmispõhisele ja info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevale majandusele on näited kokkulangevatest

protsessidest, mis mõjutavad põhjalikult linna sotsiaalset struktuuri. Need lisavad uusi mõõtmeid juba olemasolevale majanduslikule, sotsiaalsele ja kultuurilisele mitmekesisusele. Torino on kogenud nelja erinevat rändelainet, millel on olnud erinevad suundumused ja motiivid.

b) Juhtumiuuringud: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

PARIMAD PRAKTIKAD JA PARIMAD TAVAD - ITAALIA

Teemad:

- SOTSIAALNE ETTEVÕTLUS
ITAALIAS JA TORINO LINNAS
- TORINO LINNA SOTSIAALNE
JA LINNAARENG
- SISSERÄNDAJATE
INTEGREERIMINE

1.Sotsiaalinkubaatorid, koostöötamise kohad ja sotsiaalse innovatsiooni edendamise keskused toetavad Torino sotsiaalset ettevõtlust

Torino on linn, mis on täis kohalikke algatusi, mis aitavad tohutult kaasa sotsiaalse ettevõtluse edendamisele, samuti kiirendavad sotsiaalset ettevõtlust, pakkudes erinevatel teemadel koolitust ja haridust, mentorlust, rahalist toetust, võrgustike loomist, konkreetseid investeerimisvõimalusi jne. Siin on nimekiri neist, kes aitavad kõige rohkem kaasa sotsiaalsete ettevõtete arendamisele:

- o SocialFare (Centro per Innovazione Sociale)
- o Torino sotsiaalne mõju
- o Cottino sotsiaalse mõju ülikoolilinnak
- o TSI - Torino sotsiaalne innovatsioon

2. Sotsiaalsed ettevõtted Itaalias

Sotsiaalse mõjuga ettevõtte, sotsiaalne ettevõtte (SE) on organisatsioon, mis tutvustab sotsiaalset innovatsiooni, st "uut lahendust sotsiaalsele probleemile, mis on tõhusam, tulemuslikum, jätkusuutlikum või õiglasem kui olemasolevad lahendused, kus loodud väärtus kuulub eelkõige kogukonnale tervikuna, mitte eraisikutele".

Sotsiaalsed ühistud ei esinda siiski ammendavalt kogu Itaalia SEde "nähtust"; ka teisi mittetulundusühinguid võib pidada igas mõttes SEdeks, kuigi nad mõnikord ei deklareeri ega pea end SEdeks. Samuti on SEde hallatavad tegevused laiemad kui sotsiaalsete ühistute hallatavad tegevused.

Sotsiaalsete ettevõtete liigid Itaalias:

- Sotsiaalsed ühistud.
- Ühingute vormis tegutsevad sotsiaalsed ettevõtted.
- Sihtasutuste ja religioossete institutsioonide vormis tegutsevad sotsiaalsed ettevõtted.
- Piiratud vastutusega äriühingutest sotsiaalsed ettevõtted.

3.1. Sotsiaalsed ettevõtted Torinos

3.1.1. Xenia srl impresa sociale:

Asutatud Torinos 2016. aastal, ühendab erineva taustaga töötajaid. Loodi eesmärgiga parandada inimeste pädevust, tugevdades oma töötajate erinevat erialast ettevalmistust ja oma võrgustikku.

Xenia pakub oma töötajate kogemustele tuginedes humanitaar- ja hädaolukorra koostöömissioonide planeerimise ja juhtimise valdkonna põhiteenuseid, näiteks:

- tegevuse kavandamine ja planeerimine;
- teostatavuse ja riskijuhtimise esialgne hindamine.

Aitab planeerida, korraldada ja hallata humanitaarmissioone logistilisest vaatenurgast, samuti vältida mitmeid riske jne.

3.1.2. La Cooperativa Animazione Valdocco:

Valdocco animeerimise ühistu pakub sotsiaalteenuseid ja töötab järgmiste sihtrühmadega:

- raskustega täiskasvanud;
- alla 18-aastased noored;
- sotsiaalselt tõrjutud pered ja lapsevanemad;
- eakad inimesed;
- vaimsete häirete ja -raskustega inimesed;
- erinevate toksiliste sõltuvustega inimesed;
- puuetega inimesed;
- vähemusrühmad ja pagulased.

Ühistu pakub sotsiaal-, tervishoiu- ja haridusteenuste kavandamise ja haldamise teenuseid erinevates valdkondades: kogukonna areng, puuetega inimesed, narkomaania, eakad, vaimne tervis, alaealised, lapsed ja raskustes olevad täiskasvanud.

3.1.3. Xké? Impresa Sociale Srl: Xké?

Impresa Sociale Srl asutati 2016. aastal; sellest ajast alates on ühing kavandanud ja juhtinud mitteformaalse hariduse alaseid tegevusi kolmandatele osapooltele ning ta on partner ühes 14-st riiklikust varajase lapsepõlvega tegelevast projektist, mille on heaks kiitnud laste haridusliku vaesuse vastu võitlemisega tegelev sihtasutus.

XKÉ? osaleb paljudes sotsiaalselt kasulikes projektides. Üks neist kannab pealkirja "Il Banco dei Sospesi". Tegu on veebipõhise platvormiga, mis on valmis abistama ja aitama neid, kes on pandeemia ajal kõige rohkem kannatanud.

3.1.4. Via Baltea:

Via Baltea on multifunktsionaalne koht, kus on käsitöökojad, restoran ning ruumid kodanikele ja naabruskonnale mõeldud teenuste osutamiseks. Via Baltea eesmärk on integreerida kaubandus- ja tootmistegevus, pöörates erilist tähelepanu sotsiaalsuse aspektile ning solidaarsusele ja kvaliteetsete suhete loomisele. Üks juhtmotiive on tootmise ja isetootmise põhimõte: Baltea laboratooriumides toodetakse kaupu ja teenuseid, kuid need on ka kohad, kus soovitakse edendada ringlussevõttu, ise parandamist, kokkuhoidlikku tarbimist ja asjade vahetamist.

3.1.5. Colori Vivi/Article 10 Onlus:

Article 10 Onlus loodi 2013. aastal sõprade rühma julge projekti põhjal. Pärast eluaseme- ja kultuurilise integratsiooni valdkonna projektide arendamist tekkis neil 2016. aastal

veel üks idee: luua sotsiaalsete eesmärkidega ettevõtte, et aidata just naistel, kelle osalemist me tervitasime, paremini ühiskonna kontekstidesse sulanduda. Nii sündis Sartoria COLORI VIVI - laboratoorium, et pakkuda konkreetset ja oskusteavet nõudvat elukutset, mis võimaldaks naistel saada iseseisvaks ja olema võimelised valima oma tulevikku. Paljud naised, kes olid sotsiaalselt tõrjutud või kes ei olnud võimelised end ise ülal pidama, saavad nüüd kasutada oma andeid, midagi luua, end väljendada ja end majanduslikult toetada. See sotsiaalne ettevõtte on suurepärase näide sellest, kuidas sotsiaalne projekt ja valmisolek aitavad inimestel, kellel on vähem võimalusi, kasutada oma andeid igapäevases tööalases tegevuses ja anda oma panuse kogukonda.

3.1.6. Izmade:

Izmade on arhitektuuri- ja disainistuudio, mis toodab mööblit ja sisustust. Samal ajal jagab ta seadmeid ja oskusi, avades oma labori ning korraldades entusiastidele kursusi ja üritusi keskkonnasäästlikkuse teemal. Sotsiaalse ettevõtte järgib ettevõtte ühishüvesid, tegutsedes vastutustundlikult, jätkusuutlikult ja läbipaistvalt inimeste, kogukondade, territooriumi ja keskkonna, kultuuri- ja sotsiaalsete varade ja -tegevuste, asutuste ja ühenduste ning muude sidusrühmade suhtes.

3.1.7. DinamoCoop:

DinamoCoop, edendades raskustes olevate noorte ja täiskasvanute tööpraktika võimalusi, on positiivne näide sotsiaalsest jätkusuutlikkusest, mis loob uusi võimalusi ettevõtluseks, külalislahkuseks, koolituseks ja tööks. Esiolgu otsustati turule siseneda viie teenusega: toiduvalmistamine ja toitlustuskeskus, tislertöö ja käsitöö, seinakaunistused, koristus ja ehitiste hooldus. Nüüdseks on teenuseid lisandunud. DinamoCoopi pädev ja usaldusväärne

meeskond koosneb oskuslikest käsitöölisedest ja tislertööst, kokkadest ja ürituste korraldajatest, koristajast, jne, kes on ühinenud pakkuma koostööd klientide rahulolu tagamiseks, tagades "eetilise ettevõtte" põhimõtted, kus pakkumise aluseks on sotsiaalsed väärtused.

3.1.8. Avanguardia Impresa Sociale SRL:

see sotsiaalne ettevõtte on sündinud kogemustest, mille on saanud noored, kes soovivad luua, kujundada ja kasutada oma andeid keskkonna heaks. See on ruum, mis on pühendatud keskkonnakaitse, kohaliku Itaalia kultuuripärandi ja käsitöökultuuriga seotud projektidele.

II. TORINO LINNA SOTSIAALNE JA LINNAARENG

1. Torino linna erinevate piirkondade areng

Järgnevalt analüüsime parimaid tavasid linnade taaselustamise poliitika ja projektide alal, et saada teavet nende kaasavuse ja kohaliku elanikkonna arusaamade kohta. Praegusel sügavate muutuste ajal kujundab Torino oma linnapilti ümber mitte ainult selleks, et reageerida uutele majanduslikele kutsumustele, vaid ka selleks, et arendada uusi suhtevõrgustikke, kohtumisi ja vaba aja veetmise võimalusi. See saavutatakse

erinevate projektide ja algatuste kaudu, mis on parimateks tavadeks:

1.1. Perifeeria projekt (eeslinnade projekt):

see on ettepanek Torino territooriumi globaalseks arendamiseks, mis tunnustab iga linnaosa väärtust ja identiteeti ning mille eesmärk on ületada keskuse ja eeslinnade vaheline dualism.

Projekt ei asenda olemasolevaid struktuure, vaid ühendab neid omavahel. Sellega võetakse kasutusele integreeritud planeerimisel põhinev lähenemisviis.

1.2 Mirafiori Sud ja selle teisendused

Mirafiori Sud'i ala kujutab endast tööstuspiirkonna kvintessentsi. Alates selle avamisest 1939. aastal oli FIATi autotehasel keskne roll piirkonna ümberkujundamisel maapiirkonnast linnastunud tootmise tugisambaks. Hoolimata 1990. aastate linnade taaselustamise plaanidest on tänapäeval naabruskonnas rahvaarv vähenemas ja piirkond seisab endiselt silmitsi tööpuuduse probleemidega. Mirafiori Sud'i peetakse linnaturunduse seisukohalt endiselt ebatraktiivseks, kuna see asub kesklinnast kaugel ja seal on vähe turismiattraksioone. Mirafiori Sudi viimaste aastate taaselustamispuudluste oluliseks osaks on haljastusprojektid.

1.3. Porta Palazzo projekt

Porta Palazzo on nii problemaatiline kui ka stimuleeriv linnaosa: iga päev avatakse ja suletakse väljakul üks Euroopa suurimaid turge, millega kaasneb 40 000 inimest ja 15 tonni prügi.

Projekti jooksul on palju kulutusi tehtud territoriaalpoliitikale ja investeeringutele Porta Palazzo ümberkujundamiseks. Projektid on aidanud kaasa eluruumide taseme parandamisele, linnapiirkondade taastamisele ja ümberkujundamisele, varustades neid tõhusamate teenustega.

2. Linnade uuendamine

Üheksakümnendate aastate keskel hakkas Torino linn tegelema linnade ümberkujundamise ja linnade taaselustamise küsimustega. Investeeringud 2006. aasta taliolümpiamängudeks andsid linna ümberkujundamisele täiendava tõuke. Torinosse jõudis suur hulk riiklikke ja riikidevahelisi ressursse, nii avalikke kui ka eravahendeid, ning töötati välja linna ümberkujundamise suurprojektid. Seetõttu käivitati neil aastatel palju erinevaid linnade taastamise ja taaselustamise protsesse.

Täna oleme etapis, kus on oluline liikuda erakorraliste sekkumiste juurest tavapärase sekkumiste suunas. Seega on vaja hoolikat kompleksset mõtlemist, mis suudaks pakkuda elemente, et sekkuda kõigi osalejate vastastikuse täiendavuse baasil ühiste eesmärkide saavutamiseks. "Linna tegemine" tähendab elanike elu mõjutavate strateegiliste arenguvisionide elluviimist. Kohalikele kogukondadele vahendite andmine, kultuuriliste ja majanduslike ressursside võrgustikku koondamine tähendab, et tuleb tegeleda linna ümberkujundamise sotsiaalse jätkusuutlikkuse küsimusega. Igasugune linnade taaselustamise protsess sisaldab ruumilise eraldamise, kõige haavatavama elanikkonna väljatõrjumise ohtu. Kohalik omavalitsus peab kaitsma neid elanikke, pakkudes vahendeid nende elukvaliteedi tõstmiseks, säilitades samal ajal läheduse,

töötades kohaliku identiteedi, mälu ja ajaloo arendamise nimel.

III. IMMIGRANTIDE INTEGRERIMINE TORINO LINNAS

1. Sisserändajate integreerimisega seotud algatused

Iga aastaga muutub üha selgemaks, et välismaalaste kohalolek Torinos, nagu ka mujal piirkonnas ja Itaalias, on üha enam struktuuriline nähtus. Paljusid ühiskonna valdkondi iseloomustab - ja mõnikord ka muudab nende toimimist - sisserändajate töö, tegevus ja igapäevased toimingud, mis on hästi kohanenud linna sotsiaal-majandusliku struktuuriga. Nende valdkondade hulka kuuluvad tööturg, kodumajapidamiste elu, teenuste ja koolide struktuur, kultuuri- ja religioossete ruumide korraldus ning poliitilise osalemise taotlused. Analüüsimise mõningaid algatusi:

1.1. Ühing Morus ja Vahemere piirkonna linnadevaheline rändeprojekt:

Moruse inimõigustel põhinev lähenemine väljendub pagulastele täiendavate eluasemevõimaluste pakkumises, mis lähevad kaugemale kohalike ühistute pakutavast esialgsest majutusest. Lisaks sisserändajate eluasemevajaduste kaardistamisele on Morus loonud tugevad sidemed kohalike kinnisvaramaakleritega, et teha kindlaks olemasolevad eluasemevõimalused. Moruse vabatahtlikud toetavad ka pagulaste juurdepääsu tasustatavatele töökohtadele. Moruse töö teine mõõde on kultuuridevahelise tegevuse toetamine, mis edendab sotsiaalset ühtekuuluvust kohalike ja pagulaskogukondade vahel.

1.2. Ühing Mosaico:

tegutseb linna peamise raudteejaama juures ning tegu on algatusega, mille raames vabatahtlikud, sealhulgas pagulased, pakuvad jaama läbivatele sisserändajatele abi, teavet ja põhitarbeid, et aidata neid nende reisir. Porta Nuova raudteejaam Itaalias Torinos on oluline transiidipunkt migrantidele - nii neile, kes soovivad jõuda Põhja-Euroopasse, kui ka migrantidele, kes on Dublini reegli tõttu piirilt tagasi lükatud.

IV. ITAALIA TERRITOORIUMI HEAD TAVAD HAAVATAVATE ISIKUTE TÖÖALASE INTEGRATSIOONI KOHTA

4.1 NonUnoMeno

Projektiga "NonUnoMeno" pakutakse sotsiaalset kogemust ja töövõimalust puuetega noortele Savona provintsi (Liguuria) baarides, restoranides ja turismiprojektides. Projektile pani aluse sotsiaalne ühistu, mis on pühendunud sellele, et pakkuda puuetega noortele võimalust ja perspektiivi.

Projekt "NonUnoMeno" on eksperimentaalne mudel puuetega inimeste sotsiaalseks kaasamiseks selliste **tegevuste** kaudu nagu:

-kaitstud rehabilitatsiooni-/suutlikkuse töökojad,

-võrgustikuprojektid koolide ja koolituskeskustega.

-sotsiaalne ja ametialane kaasamine,

<https://www.fsnews.it/it/focus-on/sostenibilita/2021/9/27/NonUnoMeno-social-experience-disabili-bar-ristoranti.html>

<https://www.jobel.it/inserimento-lavorativo/non-uno-meno>

4.2 . Mai più dentro

E-mail: info@litografivesuviani.com

Facebook:

<https://www.facebook.com/Litografi.Vesuviani>

Instagram:

<https://www.instagram.com/litografivesuviani/>

YouTube:

https://www.youtube.com/channel/UCjA6m1P7docgpva_Mn2OXBQ

Webstránka:

<https://www.litografivesuviani.com/>

"Mai più dentro" on projekt, mis on loodud selleks, et koolitada psühhiaatriliselt haigeid kinnipeetavaid töötama erinevates valdkondades: reklaam, trükkimine, rätsepatöö, põllumajandus. "Mai più Dentro" on mõeldud psühhiaatriliste haigustega õigusrikkujatele. Eesmärk on pakkuda tööd neile, kes on vaimuhaiguse stigma tõttu tõrjutud, ning mis on "õigusrikkujate" puhul võimendatud. Projekt tuleneb asjaolust, et endiselt on liiga palju psühhiaatrilisi patsiente, kes on vanglas kuritegude toimepanemise tõttu (mis on tingitud ka sellest, et neil on psühhiaatrilised probleemid).

Projekti eesmärk on aidata kaasa ja toetada osalejaid teadlikkuse suurendamisel, et nad saaksid kogukonnale vajalikuks ressursiks, kasutades selleks ümberõpet reeglite ja tööalase koolituse abil.

<https://www.esperienzeconilsud.it/maipiudentro/2022/02/01/storitelling-anno-2021-del-progetto-mai-piu-dentro/>

<https://www.esperienzeconilsud.it/maipiudentro/2022/02/01/storitelling-anno-2021-del-progetto-mai-piu-dentro/>

4.3 Xing-Crossing

Program integra scs

Adresa: Via San Antonio Maria Gianelli 19-19B, 00182 Roma +39 0645753490

Email: comunicazione@programmaintegra.it

Facebook:

<https://www.facebook.com/programmaintegra>

LinkedIn:

<https://www.linkedin.com/company/programma-integra>

YouTube:

<https://www.youtube.com/user/Programmaintegra>

Web: <https://www.programmaintegra.it/wp/>

4.3 Xing-Crossing

Xing-Crossing projekti eesmärk on hõlbustada saatjata alaealiste välismaalaste ja noorte täiskasvanute (17-21-aastased) sotsiaal- ja tööellu kaasamise võimalusi Roomas, Torinos ja Catanias mitmemõõtmelise süsteemi kaudu, mis on integreeritud nendel territooriumidel juba tegutsevate vastuvõtusüsteemidega.

Eesmärgid

- Sotsiaalse kaasatuse edendamine projektis osalevatel territooriumidel.
- Saatjata alaealiste välismaalaste ja noorte täiskasvanute tööturule integreerimise toetamine.
- Toetada teed iseseisvusele
- Kaasamise ja integratsiooni valdkonna heade tavade vahetamine riiklikul tasandil.
- Sotsiaalse ja ametialase integratsiooni määratlemisel ühise metoodilise lähenemisviisi edendamine, mis suurendab abisaajate oskusi ja töökogemust ning võimaldab samal ajal arendada individuaalseid oskusi ja "andeid" ka lähtudes tööturu nõudlusest.

<https://minoristranieri-neveralone.it/progetto/xing>

6) SLOVAKKIA

a) Ülevaade toimivatest riiklikest/piirkondlikest programmidest

Košice omavalitsuspiirkonna sotsiaalne ettevõtte, s.r.o., r.s.p.

Sotsiaalse integratsiooniga tegeleva ettevõtte eesmärk

Sotsiaalse ettevõtte peamine eesmärk on saavutada mõõdetav positiivne sotsiaalne mõju. Sotsiaalse ettevõtluse eesmärk on anda ebasoodsas olukorras olevatele või haavatavatele inimestele võimalus leida tööd, omandada tööharjumusi ja arendada oma isiklike eeldusi. Sotsiaalne ettevõtte tegeleb ka tööpuudusega.

Missioon

Edendada ebasoodsas olukorras olevate ja haavatavate inimeste ning teiste abivajajate integratsiooni ja võrdõiguslikkust. Kasutada ettevõtlust maaelu arengu toetamiseks.

Positiivse sotsiaalse mõju saavutamine

Sotsiaalne ettevõtte saavutab sotsiaalse mõju eelkõige elanikkonna marginaliseeritud rühmade, nt puuetega inimeste, ebasoodsas olukorras olevate inimeste, haavatavate inimeste töölevõtmisega, samas kui selliste inimeste tööharjumuste omandamine, töömeeskonna loomine ja üldine integreerimine töö- ja seega ka ühiskondlikku ellu või meeskonda avaldab neile inimestele positiivset sotsiaalset mõju. Selliste inimeste integreerimine töisesse tegevusse arendab nende isiklike eeldusi ja selliste inimeste tõrjutus ühiskonna äärealadelt kaob ning nad integreeritakse tegelikku ellu. Sotsiaalne mõju saavutatakse ka selliste isikute sotsialiseerimise kaudu.

Sotsiaalse ettevõtte tegevus takistab selliste isikute tõrjutust, ennetades seega ühiskonna äärealadel olevate isikute tõrjutuse protsessi, võimaldades neil sisuliselt osaleda ühiskondlikus, majanduslikus või poliitilises elus, mis ei too kaasa nende materiaalsel ja vaimset puudust ja vaesust ning seega saavutatakse selliste isikute jaoks positiivne sotsiaalne mõju.

Mõõtmise meetod ja sotsiaalse mõju saavutamine

Sotsiaalse ettevõtte mõju ühiskonnale mõõdetakse ebasoodsas olukorras olevate ja haavatavate isikute tööhõive protsendi alusel, samas kui positiivne sotsiaalne mõju loetakse saavutatuks, kui sotsiaalne ettevõtte annab tööd järgmiselt:

(a) ebasoodsas olukorras olevate isikute osakaal töötajate koguarvust vähemalt 30 % või

(a) haavatavas olukorras olevate isikute osakaal töötajate koguarvust vähemalt 30 % või

(c) ebasoodsas olukorras olevate ja haavatavate isikute osakaal töötajate koguarvust vähemalt 40%.

Positiivne sotsiaalne mõju on kasulik eelkõige pikaajaliste töötute või puuetega inimeste tööhõivele ja tööintegreatsioonile, et tugevdada nende töösuski, harjumusi ja tööjõu hulka integreerumist. Puuetega inimeste tööhõive toob kaasa nende elu paranemise positiivses suunas ning nende ühiskonda integreerumise.

Registreeritud sotsiaalse ettevõtte kasumi kasutamine

Äriühingu registreerimisel ja sellele sotsiaalse ettevõtte staatuse andmisel ning sotsiaalse ettevõtte staatuse kestel kasutab äriühing vähemalt 100% oma kasumist (millest on maha arvatud maksud ja tehtud ülekanne reservfondi) vastavalt põhikirjale positiivse sotsiaalse mõju saavutamiseks ja seega oma põhieesmärgi saavutamiseks.

Ettevõtte eeldatav areng

2022. aastal kavatseb SP KSK jätkata oma teenuste laiendamist, et lisada majade ja aedade osakond, mis peaks keskenduma kodanikele teenuste osutamisele, eelkõige sotsiaalselt sõltuvaid inimesi arvestades. Osakonna teenused hakkavad koosnema tegevustest, mis keskenduvad koduabile - koristamine, jooksev hooldus, väiksemad ehitustööd ja hooldustööd majas ja elukoha ümbruses, elukoha ümbruse hooldamine - niitmine, ilu- ja tarbetaimede hooldamine jne.

Sotsiaalse ettevõtte sisemine struktuur

Ehitusosakond:

- Väikesemahulised ehitustööd - müüritööd, konstruktsioonid (seinad/vaheseinad), siseseinte värvimine ja ettevalmistavad tööd (remondi- ja renoveerimistööd),
- Siseruumide rekonstrueerimine - põrandakatete remont ja asendamine, valgustite, pistikupesade ja lülite, seina- ja põrandaplaatide asendamine.
- Muud tööd kokkuleppel

Kodu- ja aiandusosakond:

Košice omavalitsuspiirkonna sotsiaalne ettevõtte (KSK) käivitab pärast ehitusosakonda veel ühe kodu- ja aiandusosakonna. See peaks teenindama kodanikke, aga ka omavalitsusi.

b) Parimad praktika: Näiteid edukatest või ebaõnnestunud kohalikest praktikatest

Haavatavate vähemuste integreerimine Spišský Hrhovis

Uuenduslik viis ja lähenemisviis parimatele tavadele, mis viisid võrdsuse, suurema integratsiooni ja haavatavate vähemuste, eelkõige romade parema elukvaliteedi saavutamiseni.

Põhiteave Parima praktika asukoht

Prešovi regioon - Levoča piirkond

- Elanike arv : 1677
- Pindala: 1200ha

Ajalugu

Tänase küla territoorium on asustatud juba kiviajast / neoliitikumist alates, 450 aastat enne Kristust. Slaavlased asusid siia elama 9. sajandil. Esimene kirjalik teave slovaki küla kohta pärineb 1243. aastast.

Sihtrühmad (kes saavad sellest kasu?).

Järkjärguline majanduslik ja sotsiaalne areng tõi kõigile elanikele märkimisväärset kasu. Küla elanike arv on 10 aastaga kahekordistunud, mis näitab edu uute asunike ja elanike ligimeelitamisel. Konkreetsed sihtrühmad olid ja on endiselt töötud romad, kes elasid (nagu paljudes

külades) asula linnapiirkonna serval või väljaspool seda.

Osalejad (kes töötas, mida tegi)

Linnapea, kes asutas munitsipaalomandis oleva sotsiaalse ettevõtte.

Kulud: riigi panus elamuehitusse, omaosalus, aeg-ajalt toetused - vt. lisad

Väljundid (mida tehti - kogus, kvaliteedimuutus).

Tegevuse teema :

- Hulgimüük selleks eriluba mitte nõudvates valdkondades
- Jaekaubandus selleks eriluba mitte nõudvates valdkondades
- Kaubanduse ja teenuste vahendamine selleks eriluba mitte nõudvates valdkondades
- Konstruktsioonide ehitamine ja nende muudatused
- Lihtsate ehitiste ja väikeehitiste ehitamine ja nende muudatused
- Lihtsate toodete tootmine (puidust, metallist, plastist ja betoonist)
- Ehituse ettevalmistustööd, lammutustööd
- Mullatööd
- Teenuste osutamine mehhanismide abil
- Spordirajatiste käitus
- Alkoholivabade ja tööstuslikult toodetud piimapõhiste jookide, kokteilide, õlle, veini ja kangete alkoholsete jookide valmistamine ja müük otsetarbimiseks.
- Kuumtöödeldud lihatoodete ja tavaliste lisandite ning lihavaba toidu valmistamine ja müük otsetarbimiseks.
- Kohalikest puuviljadest alkoholi tootmine piiritusetehases

Ettevõtte Hrhovské služby, s.r.o. saavutas 2019. aastal mitmeid tulemusi. Alustati 4 korteri/maja ja 2x4 kortermaja ehitamisega Pisárovská tänaval, ehitati külas jalgrattatee, veebruaris alustati kohalike toodete poe tegevust ja alustati puuviljakuivati rekonstrueerimist.

Hrhovské služby, s.r.o. saavutas positiivse sotsiaalse mõju, mõõtes ebasoodsas olukorras olevate ja haavatavate inimeste osakaalu töötajate koguarvust - see oli 64%. Pärast töölt lahkumist said osad töötajad tööle teiste tööandjate juurde ümbruskonna linnades ja külates. Samuti viisime läbi sotsiaalse ettevõtluse alaseid koolitusi, kus koolitasime mitmeid linnapeasid, kes meie teadmiste tuginedes asutasid sotsiaalseid ettevõtteid.

Ettevõtte eeldatav areng

Igal aastal lisandub meie sotsiaalsele ettevõttele mõni tegevus. Mõned tegevused antakse üle teisele ettevõttele, mis ei ole veel sotsiaalne ettevõtte. 2020. aastal plaanime alustada puuviljakuivati käitamist ja liikuda edasi kortermajade ehitamisega. Samuti soovime osaleda valla taristu - teede ja kõnniteede - laiendamises. Plaanis on ka kogukonnakeskuse ehitamine eakatele. Lisaks soovime laiendada partnerlussuhteid, parandada ja suurendada kliendisuheteid, laiendada olemasolevat tootmist, töökodasid ja uute korterelamute ehitamist.

Tulemused / kasu - edulugu (mida saavutati, kuidas, miks)

Omavalitsus parandas oma sotsiaalsete ettevõtete kaudu oluliselt elukvaliteeti külas, andis tööd ja lõi sotsiaalseid võimalusi haavatavale romade kogukonnale ning elavdas omavalitsuse majanduselu. Kümne aasta jooksul võttis omavalitsus tööle 50 inimest, keda koolitati erinevatele töökohtade jaoks sotsiaallettevõttes. Kõige edukamad tööd (mis pakkusid romadele töövõimalusi) olid:

- Omavalitsuse piiritusevabrik (2-3 töötajat)
- Puusepa töökoda (3-4 inimest)
- Pelletite ja briketi tootmine (2 inimest)

- Maitsetaimede kuivatamise rajatis (2 inimest)
- Majaehitus (11-20 inimest)
- Mesitarude ja muude puittoodete valmistamine (1-2 inimest)
- Ehitus- ja põllumajandusmasinate laenus (1-2 inimest)
- Ujula käitamine (1-2 inimest)

Romade seas on töötus peaaegu olematu või minimaalne. Roma perekonnad parandasid oma eluasemetingimusi (soe vesi, dušš, WC). Koolitatud töötajad on leidnud piirkonnas tööd.

Kohalikud projektid :

"Töövõimalused Spišský Hrhovi ebasoodsas olukorras olevatele elanikkonnarühmadele" tööhõive ja sotsiaalse kaasamise rakenduskava raames:

Sotsiaalteenuste arendamine Spišský Hrhovis ja Roškovces

Projekti eesmärk: kvaliteetse hooldusteenuse pakkumine sotsiaalse tõrjutuse ohus olevale elanikkonnale tõhusa sotsiaaltöö kaudu.

Spišský Hrhovi küla elanike tööhõive suurendamine, arendades ja tugevdades munitsipaalettevõtte suutlikkust.

Sihtrühmad: marginaliseerunud roma kogukondade elanikud; hariduseta töötud,

madala haridustasemega, lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisprobleemidega; laste ja noorte riskirühmad, koolikohustuse lõpetamata jätnud noorukid.

- Õppige vigadest ja arenege
- Olge järjekindel ja kannatlik

Välitöö ja kogukondlik sotsiaaltöö Spišský Hrhovis ja Rošovces

Elluviidud tegevused: Kohaliku ja kogukondliku sotsiaaltöö tegemine ebasoodsas olukorras olevates paikkondades, kus elavad ohustatud ja tõrjutud roma kogukonnad. Projekt hõlmas tegevusi, mille eesmärk oli parandada koolikohustuslike laste kooliskäimist, koostööd põhikoolide, keskkoolide, ÚPSVaRi ja kodanikuühendustega.

Milliseid probleeme tulemuste saavutamisel esines

Algas oli väga raske. Inimeste veenmine, et see ei ole lihtsalt projekt, mis peagi lõpeb, vaid pikaajaline strateegiline areng. Ei olnud kedagi, kellelt õppida, me õppisime ainult omaenda vigadest. Palju tehti pimesi. Teenuste ja toodete müümine on raske asi. See on tihedalt seotud tööjõu kvaliteediga.

Nõuanded, näpunäited

- Pange paika visioon.
- Kaasake ja kavandage koos sihtkogukondadega
- Koostage kvaliteetne, realistlik ja paindlik strateegiline kava ja tegevuskava.
- Mobiliseerige sisemisi ja uurige väliseid ressursse ja võimalusi
- Võtke kasutusele kvaliteetsed meetmed ja juhtimine

Spišský Hrhovi põhikool - näide sellest, kuidas anda head haridust ja kaasata haavatavaid kogukondi.

Üldine teave institutsiooni kohta

Liik: riiklik maapiirkonna täielikult organiseeritud juriidilise isiku staatusega kool.

Õppekeel: Slovaki keel

Kooliaastate arv: 9

Töötajate arv: 35 täielikult kvalifitseeritud pedagoogilist ja professionaalset töötajat

Õpilaste arv: 323 põhikooliõpilast, 83 eelkooliealist õpilast.

Kooli nimi: Põhikool koos lasteaiaga

Eesmärgid

- Luua õpilastele ja kooli personalile motiveeriv õhkkond.
- Edendada uut mõtteviisi, milles puudub „ei ole võimalik“ lähenemine
- Luua head suhted koolis ja kogukonnas

- Muuta negatiivne element hariduses ja kooli eksistentsis positiivseks näiteks sujuvast kooseksisteerimisest, koostööst ning vähemustega seotud pingete ja takistuste kõrvaldamisest.

Visioon

Kaasav haridus ja haridus, mis viib õpilaste keskkonnateadlikkuse tõstmiseni.

Sissejuhatus

Spišský Hrhovi lasteaiaga põhikool ei ole organisatsiooniliselt erandlik ja seda liiki koole võib leida ka paljudes teistes omavalitsustes, kuid kooli tegevused on ainulaadsed. Kool on väga aktiivne toetuste ja stipendiumide taotluste esitamisel. Õpilaste koguarvust on üle poole roma päritolu, mis mõjutab suurel määral õppekava olemust, ning sisaldab kaasamise ja mitmekultuurilise mõõtmega rikastamise elemente ning koostööd mittetulundus- ja valitsusväliste organisatsioonidega.

Peamised tegevused

Järgnevalt toome mõned näited heade tavade kohta koolijuhtimise seisukohast. Romade esindus koosneb Spišský Hrhovi lastest ja Roškovce marginaalsest kogukonnast. Neid kahte kogukonda iseloomustab erinev sotsiaalne keskkond, eluviisid, laste arv peredes, hügieeniharjumused ja õpilaste suhtumine koolikohustustesse. Sellegipoolest aktsepteerib koolikeskkond mõlema kogukonna õpilasi ja püüdleb individuaalse lähenemise poole.

Spišský Hrhovi põhikool on saavutanud maine kaasaegse, demokraatliku ja kiiresti areneva peretüüpi asutusena, kus kooli ja õpilase ning lapsevanema suhe on juhtimise ja suhtlemise elementaarne osa. Sõltumata rahvusest on loodud tihe kontakt lapsevanematega, kes suhtlevad regulaarselt kooli juhtkonna ja klassiõpetajatega isiklikult või telefoni teel. Kooli juhtkond ja õpetajad austavad õpilaste individuaalsust, nende sotsiaalset päritolu ja keskkonda, kust nad pärit on.

Kooli prioriteetide hulka kuuluvad võõrkeeleeõpe, arvutiõpetus, õpilaste sotsiaalse ja keskkonnateadlikkuse suurendamine, piirkondlike ja rahvapärismuste austamine, sport, kirjaoskuse tõstmine ja mitmesugused tegevused, mida piirkonna samalaadsetes koolides tavaliselt ei pakuta. Kooli atraktiivsuse ja populaarsuse tõestuseks on ka selle enneolematu meediakajastus nii kodu- kui ka välismaal - viimastel aastatel on trükimeedias avaldatud umbes 30 artiklit ja Slovakkia ja välismaa televisiooni põhiuudistes 20 teelugu.

Lisaks kvalifitseeritud õpetajatele rikastasid kooli võõrkeelee- ja inglise keele kursusi kahe õppeaasta jooksul **kaks õppejõudu USAst ja üks õppejõud Suurbritanniast**. See aitas õpilastel süvendada oma keeleoskust ja teadmisi riikidest, mille ametlik keel on inglise keel.

Roma lastele suunatud Sihtasutuse Orange haridusvaldkonna toetuste taotlusvooru esitati väikeprojekt summas 3000 eurot pealkirjaga: "**Anname nõrgematele võimaluse**". Kui projekt oli heaks kiidetud, valiti välja 50 roma lapsest koosnev rühm, kes suvepuhkuse ajal õpetajate ja vabatahtlike juhendamisel osalesid Spišský Hrhovi keskkooli roma õpilaste juhendamisel tegevustes, mille eesmärk oli parandada inglise keele lugemisoskust.

Comeniuse projekti toetusel saadi kooli saksa keele õpetaja. Lisaks nendele võõrkeeltele õpivad esimesed klassid itaalia keelt. Direktor aitab raamatukogu külastatavuse suurendamisele veidi ise kaasa, olles pannud aluse algatusele, kus õpilased külastavad direktorit tema kabinetis ja jutustavad talle loetud raamatu sisu, mille eest nad saavad väikese preemia. Suur hulk raamatukogus toimuvaid kaasnevaid tegevusi suurendab lugemisharjumust.

Viimastel aastatel on Spišský Hrhovi põhikool olnud edukas taotleja, viies ellu projekte Euroopa Liidu fondidest, ettevõtete heategevusest ja haridust toetavatest fondidest saadud rahaliste vahendite toel. Üks olulisemaid on projekt "**Tutvume Slovakkia-Poola piiriga**", mille raames õpilased said koos Poola Poronini partnerkooliga külastada kümneid linnu, külasid ja looduskauneid paiku mõlemal pool Spišši, viisid läbi mitmeid käsitööüritusi, andsid välja kolmes keeles reisijuhi ja sõnaraamatu.

Koos Tšehhi partnerkooliga Moravany's ja Poola kooliga Poroninis viisid õpilased ellu projekti "**Jõululaat**", mida toetas Poola Instituut Slovakkias. Poola partnerite osalusel

viis kool ellu projekti "Käsitöölaad", kus end esitles umbes kakskümmend Spiši käsitöömeistrit, kes demonstreerisid ja õpetasid õpilastele individuaalseid käsitööoskusi.

Sihtasutuse Orange projektitoetusega viidi 3000 euro abil ellu väikeprojekt "Õpetame lastele nende esivanemate traditsioone - Spiši käsitöö". Projekti raames tegi kool tihedat koostööd kohaliku mittetulundusühinguga ja kuue kuu jooksul viidi läbi sadu käsitöötunde tikkimise, poolimise, pitsitöö, traaditöö, klaasimaali ja nikerdamise abil väikeseid esemeid valmistades. Projektis osalesid peaaegu kõik kooli õpilased, sealhulgas eriklassid. Taas kord ilmnis roma õpilaste suur pühendumus ja huvi kunsti ja käsitöö vastu. Muu hulgas osales kool 2008. aasta algusest kuni 2009. aasta lõpuni projektis "Võrdsed võimalused", mille eesmärk oli luua tugisüsteem roma õpilaste sotsiaalseks integratsiooniks. Üksnes kooli enda algatusena (ilma toetust saamata või sponsoruseta) läbi viidud projektis võeti keskastme õpetamises kasutusele huvitav uuenduslik meetod. Tegevuses nimega "Giiditeenused" said kooli õpilased tänu Suurbritannia Birminghami ülikooli Sandwelli kolledži õppejõududele osa kvaliteetsest intensiivsest keele- ja giidikoolitusest piirkonnas.

Slovakkia Lastefond andis koolile tegevuse "Lastetund" kaudu tagastamatut rahalist toetust projektiks "Ürtide mosaiik - noorte

samm tervise poole". Tänu sellele toetusele (umbes 5000 eurot) kasvatavad õpilased kooli territooriumil umbes 60 liiki ravimtaimi, töötlevad ja kuivatavad neid ning valmistavad oma tarbeks teed.

Konkreetne tegevus, mis ulatus mingil määral koolist endast väljapoole, oli piirkondliku arengupartnerluse programm, mida nimetatakse romade hariduse arendamise fondiks (RED-fond). Tegemist oli valitud intellektuaalselt andekate roma õpilaste juhendamise ja direktori juhtimisel, ja mida rahastas üks Ameerika annetaja ja filantroop.

Koostöös metoodika- ja pedagoogikakeskusega võttis kool kasutusele roma kogukondade õpilastele mõeldud **kogu päeva hõlmava haridussüsteemi**, mis praktikas tähendab, et neile õpilastele pakutakse tööpäeviti kuni umbes kella 17.00- ni mitmesuguseid vaba aja veetmise võimalusi.

Koolis viidi ellu ka projekt "**Leivamaailm - leib maailmas**". Selle eesmärk oli kasutada ebatraditsioonilisi õpetamisstrateegiaid, mis arendavad õpilaste suhet looduse, käsitöö ja traditsioonidega ning seejärel omandatakse teatud pädevused ettevõtlusega tegelemiseks. Ühendavaks teemaks oli leib - selle tootmine, traditsioonid, erinevad leivaliigid maailmas, müük ja reklaam. Osa projektist oli pühendatud romade hapendamata leiva, nn *marikle*, küpsetamise traditsioonile. Projektis osales 120 roma õpilast ja 30 roma vanemat.

